

UNITE, UNITE EUROPE!

De integratie van Centraal- en Oost-Europa via het
Eurovisie Songfestival (1993-1999)

Bachelorscriptie 2018

Leander Nikkels

Radboud Universiteit Nijmegen

Begeleider: A.F. Mreijen

Inhoud

Introductie	2
Integratie op het Songfestival: voorgeschiedenis en deelname	6
Integratie op het Songfestival: de resultaten	10
De resultaten op het scorebord	10
Stemgedrag van landen	13
Integratie buiten het Songfestival: de reacties	16
Frankrijk	16
Verenigd Koninkrijk	17
Conclusie	20
Bronnenlijst	21
Primaire bronnen	21
Secundaire bronnen	21
Officiële websites van de EBU en het Eurovisie Songfestival	22
Scripties	22
Bronnen bijlagen	23
Bijlage 1: alle resultaten	24
Tabel 1.1	26
Bijlage 2: punten geven aan landen	27
Tabel 2.1	29
Tabel 2.2	30
Tabel 2.3	30
Tabel 2.4	30

Introductie

‘Insieme, unite unite Europe!’ zong de Italiaanse zanger Toto Cutugno op het Eurovisie Songfestival 1990, waarmee hij de muziekwedstrijd dat jaar won. Het lied, getiteld ‘Insieme: 1992’ (vert. ‘Samen: 1992’), verwijst naar de eenwording van de Europese binnenmarkt vanaf 1992. Het einde van de Koude Oorlog en de mogelijke Europese eenwording van heel Europa werd door meerdere landen bezongen dat jaar, zoals de Oostenrijkse inzending ‘Keine Mauern Mehr’ en het Noorse lied ‘Brandenburger Tor’. De nieuwe, aankomende vrede en vrijheid in Europa werd ook bezongen in het Duitse lied ‘Frei Zu Leben’, wat extra kracht had doordat Duitsland voor het eerst herenigd op het Songfestival verscheen. De inzendingen toonden hoop in een verenigd Europa dat samen sterk de toekomst in kon gaan.

Dat zulk geluid op het Eurovisie Songfestival te horen was, is niet gek. Het evenement is al decennia hét evenement waar artiesten uit heel Europa samenkomen om hun land, muziek en cultuur te vertegenwoordigen en te presenteren naar de rest van het continent. Volgens Irving Wolther zijn er zeven dimensies die duurzame motivaties geven om mee te doen. Binnen deze dimensies zorgt het Songfestival voor het samenbrengen van Europese culturen en ook geven deze dimensies duurzame motivaties voor landen om mee te blijven doen.¹ Door dit samenkomen van culturen kon het Songfestival voor een zekere culturele integratie zorgen, een vorm van integratie die niet gestimuleerd wordt door organisaties als de EU en de Raad van Europa. Bij culturele integratie gaat het niet om het verenigen van de besluitvorming of de economische markt, maar om het verbinden van culturen en het zorgen van een gevoel van Europese verbondenheid onder de bevolking. Zoals de artiesten uit 1990 al betoogden, kon het Songfestival hier een bijdrage aan leveren na de Val van de Berlijnse Muur en het einde van de Koude Oorlog.

Het was namelijk dat veel landen uit Centraal- en Oost-Europa na dit moment maar al te graag mee wilden doen aan het Songfestival, om zo onderdeel te kunnen worden van het culturele Europa. Vanaf 1993 begon deze toetreding met drie landen, maar in 1994 kwamen er al zeven nieuwe landen bij. Deze nieuwe landen verhoogden het deelnemersaantal naar 33 landen, wat de *European Broadcasting Union* (EBU), de organisatie die het Songfestival organiseert en de regels van het evenement bepaalt, voor nieuwe uitdagingen bracht in het samenbrengen van Europese landen. Hoe konden al deze landen meedoen, zonder een te lange show te hebben en daarmee afbreuk te doen aan de entertainmentwaarde van het Songfestival? Zouden de nieuwe landen goed geïntegreerd raken, of zouden de nieuwe deelnemers zorgen voor juist een afbrokkeling in de culturele integratie van Europa? Zouden de verschillen tussen Oost- en West-Europa te groot zijn, of zou er inderdaad één groot verenigd Europa kunnen komen door het cultureel samenkomen op het Songfestival?

Europese integratie via het Songfestival is niet een onbekend terrein voor academici. Een goed voorbeeld van het onderzoek hiernaar is de bundel ‘*Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest*’ onder de redactie van sociaal antropoloog Dafni Tragaki. Via verschillende case studies laat zij zien hoe Europese staten zich via het Songfestival verenigen en wat voor effecten dit heeft voor Europese integratie.²

Een visie uit deze bundel komt van de Noorse etnomusicoloog Thomas Solomon. Hij laat in zijn artikel zien hoe een lied het ‘Europese’ genre kan bepalen voor een aantal jaar op het Songfestival. Als case study gebruikt hij de Turkse winnaar van de editie uit 2003, namelijk ‘Everyway that I can’ van de zangeres Sertab Erener. Solomon toont aan dat Erener hier heel slim een

¹ Irving Wolther, ‘More than just music: the seven dimensions of the Eurovision Song Contest’, *Popular Music* 31:1 (2012), 165-171.

² Dafni Tragaki (ed.), *Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest* (Lanham/Plymouth 2013).

combinatie maakte van etnische muziek en moderne popmuziek (het zogenaamde genre 'etnopop') om zo zowel de Turkse kijker als de rest van Europa geïnteresseerd te krijgen voor de inzending. Er ener startte met haar overwinning een trend die nog vele jaren dominant zou blijven op het Songfestival en door het gebruiken van zowel nationale folklore als universele pop kan dit genre zichzelf telkens weer vernieuwen en is het inzetbaar voor vele landen (die het dan mixen met hun eigen tradities).³ Muzikaal verenigt Europa zich dus door het mixen van nationale als universele muziek.

De historisch musicoloog Andrea F. Bohlman en musicoloog Alexander Rehding geven aan dat hier ook moeilijkheden in te vinden zijn. In hun analyse van de Duitse inzending uit 1999 ('Reise nach Jerusalem' van de groep Sürpriz) geven ze aan hoe moeilijk het kan zijn om een goede hit te scoren volgens zowel de nationale als internationale criteria.⁴ Sürpriz behaalde een derde plaats door haar verwerking van etnische elementen en het gebruiken van wel vier talen in hun lied (Duits, Engels, Turks en Hebreeuws). Erg 'Duits' klonk de inzending echter niet, keuzes moeten soms dus worden gemaakt op basis van culturen van andere landen. Hoeveel nationale identiteit een land moet inleveren om een Europese hit te scoren is dus niet duidelijk en is altijd aan verandering en momenten onderhevig.

Deze twee essays uit Tragaki's bundel hebben zich tot nu toe vooral nog gericht op de muziek, maar wat is er naast de muziek over de integratie via het Songfestival te zeggen? Bohlman en musicoloog Ioannis Polychronakis tonen door middel van hun onderzoek in media en fansites dat het Songfestival meer is dan alleen een evenement. Het is voor hen namelijk '...a complex nexus of existing and imagined places, real and virtual platforms'.⁵ Met het bestaande of echte platform bedoelen zij het festival als evenement zelf en met het verbeelde of virtuele platform bedoelen ze de grote internationale gemeenschap, die gecreëerd wordt op het internet door fora en fan-websites. Het virtuele komt sterk naar voren in hun onderzoek door het gebruik van online bronnen, maar ook het 'real platform' is aanwezig, door bijvoorbeeld hun analyse van de Servische overwinning in 2007. Bohlman en Polychronakis stellen dat deze overwinning enorm belangrijk was voor Servië om hun land een nieuw imago te geven in Europa; van de 'bad guy' in o.a. de oorlog in Joegoslavië naar een potentiële EU-kandidaat. Servië nam het festival dus zeer serieus om zo een opening te vinden om bij Europa te kunnen horen.⁶

Bohlman en Polychronakis komen in hun essay over de integratie van Centraal- en Oost-Europese landen in het Songfestival aan een interessant punt. Ze laten zien dat dit belangrijk kan zijn om zo meer aansluiting te vinden bij West-Europa. Maar wat was de houding van West-Europa hierin? In de bundel van Tragaki wordt hier geen antwoord op gegeven. Dit komt wel aan de orde in het werk van econoom en politicoloog Cornel Sandvoss en theaterwetenschapper Katrin Sieg.

Sandvoss verwerpt de stelling van Bohlman en Polychronakis door te beweren dat er helemaal geen sprake is van een 'real platform'. Alles dat het Songfestival uitstraalt is volgens Sandvoss een illusie. Er is namelijk altijd ruimte voor nationale belangen op het evenement, wat de mate van integratie beperkt.⁷ Dit is niet zozeer ontstaan door de komst van landen uit het

³ Thomas Solomon, 'The Oriental Body on the European Stage: Producing Turkish Cultural Identity on the Margins of Europe' in: Dafni Tragaki ed., *Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest* (Lanham/Plymouth 2013) 173-201.

⁴ Andrea F. Bohlman en Alexander Rehding, 'Doing the European Two-Step' in: Dafni Tragaki ed., *Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest* (Lanham/Plymouth 2013) 281-297, aldaar 290-292.

⁵ Andrea F. Bohlman en Ioannis Polychronakis, 'Eurovision everywhere: a kaleidoscopic vision of the Grand Prix' in: Dafni Tragaki ed., *Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest* (Lanham 2013) 57-77, aldaar 59.

⁶ Ibidem, 60-69.

⁷ Cornel Sandvoss, 'On the Couch with Europe: The Eurovision Song Contest, the European Broadcast Union and Belonging on the Old Continent', *Popular Communication* 6:3 (2008), 190-207, aldaar 190.

voormalige Oostblok op het Songfestival, maar bestond volgens hem al vanaf de start van het evenement.⁸ Door de ruimte van nationale belangen blijven visies op wat Europees is en wat niet ook marginaal en blijven deze visies gebruikmaken van dezelfde definiëring als de definiëring van een natiestaat: mythes, 'imagined community', lidmaatschap en exclusiviteit of othering. Op deze manier worden acts die anders zijn dan de populaire West-Europese norm geïsoleerd, ze passen door hun 'anders-zijn' immers niet in het volgens Sandvoss vooraf gesteld Europese idee van muziek. Oost-Europese landen hadden het zo moeilijk met integratie, omdat hun muziek als anders werd ervaren dan de al bestaande West-Europese muziek op het Songfestival.⁹ Ze werden op die manier gesegregeerd en geïsoleerd, wat Sandvoss bewijst met o.a. een discussie op een internetforum uit 2007 over het stemgedrag en overmacht die Oost-Europese landen hadden gekregen.

Katrin Sieg vult Sandvoss aan door zelfs te stellen dat Centraal- en Oost-Europese staten alternatieve ideeën hebben ontwikkeld over kosmopolitisme en universalisme.¹⁰ Dit laat ze zien door twee inzendingen (de Poolse inzending uit 2003 en de Oekraïense inzending uit 2010) te analyseren. De reden voor deze alternatieve ontwikkeling, concludeert Sieg, is dat Oost-Europa in het kader van diversiteit anders werd gezien door West-Europa en zelfs als tegenstander van West-Europa werd beschouwd. De verschillen in vormgeving van de 'nationale' videoclip en het 'internationale' Songfestival-optreden van de Poolse inzending uit 2003 is hier een duidelijk voorbeeld van. De Oekraïense inzending uit 2010 laat volgens Sieg weer zien dat Oost-Europa ook kritiek geeft op het westerse perspectief van universalisme, wat aanduidt dat West-Europees universalisme niet zo universeel gedragen wordt.¹¹

Er lijkt zo toch een best grote tegenstelling te zijn tussen Oost- en West-Europa op het Songfestival, maar is dit altijd zo geweest? De hierboven beschreven onderzoekers bekijken vooral bronnen uit de 21^e eeuw, maar de Centraal- en Oost-Europese landen waren al sinds 1993 aanwezig op het Songfestival. In mijn onderzoek wil ik gaan kijken hoe Oost-Europa in de jaren negentig geïntegreerd werd op het evenement. Hoe verliep de integratie van Centraal- en Oost-Europese landen op het Eurovisie Songfestival in de eerste zeven jaar van deelname (1993-1999) en wat waren de reacties van Franse en Britse media destijds hierop? Met deze vraag wil ik vooral gaan bekijken of de Oost-West splitsing een typisch 21^e-eeuws is, of dat dit al aanwezig was in de jaren negentig. De integratie van nieuwe deelnemers op zo'n langlopend evenement is natuurlijk op veel verschillende manieren te meten. In dit onderzoek zal ik kijken naar integratie op drie verschillende terreinen.

Het eerste hoofdstuk zal de integratie in deelname beslaan. Hier zal een voorgeschiedenis worden gegeven over hoe landen deel konden nemen aan het Songfestival. Daarna zal er gekeken worden hoe de EBU het mogelijk maakte alle nieuwe landen in de jaren negentig een kans te bieden om op het Songfestivalpodium te verschijnen en tegelijkertijd de show niet te lang probeerde te maken voor het televisiekijkende publiek. Uit de maatregelen die er genomen waren vanuit de organisatie kan worden geconcludeerd of de Centraal- en Oost-Europese landen gelijkwaardig aan de al eerder deelnemende landen werden gesteld of niet. Een gelijkwaardige behandeling vanuit de organisatie zou in ieder geval moeten suggereren dat de organisatie er alles aan deed om Centraal- en Oost-Europa zich welkom te laten voelen op het Songfestival.

Het tweede hoofdstuk gaat over de integratie in resultaten. Een gelijkwaardige behandeling in deelname is een goede stap naar volledige integratie, maar dit zegt niets over gelijke kansen op de overwinning. De complete resultaten per land tussen 1993 en 1999 zal onder de loep worden genomen om te kijken welke landen het goed en welke landen het niet goed deden. Hiervoor heb ik

⁸ Ibidem, 193.

⁹ Ibidem, 198.

¹⁰ Katrin Sieg, 'Cosmopolitan empire: Central and Eastern Europeans at the Eurovision Song Contest', *European Journal of Cultural Studies* 16:2 (2012), 244-263, aldaar 244.

¹¹ Ibidem, 259.

kwantitatief onderzoek gedaan met behulp van de website *www.eurovision.tv*. Ook zal er gekeken worden naar waarom de resultaten zo waren. Lag dit bijvoorbeeld aan de muzieksmaak van landen, of gaven landen om politieke en geografische redenen punten aan bepaalde landen? Een inzicht in het stemgedrag van de deelnemende landen moet hier antwoord op geven. Daarom zal ook het stemgedrag van alle deelnemende landen tussen 1993 en 1999 onderzocht worden, en daarbij ook waarom er wel/niet een stempatroon te herkennen is.

Ten slotte zal er in het derde hoofdstuk de integratie buiten het Songfestival besproken worden door te kijken naar reacties van Franse en Britse kranten op de deelname van Centraal- en Oost-Europese landen. Voornamelijk uit de internationale krantenbank van LexisNexis zijn veel krantenartikelen gevonden, die een beeld moeten geven van de reacties. Hierbij is gezocht naar krantenartikelen uit de periode 1993-1999, met als onderwerp het Songfestival en waarbij landen uit Centraal- en Oost-Europa of de termen 'Centraal-Europa' of 'Oost-Europa' genoemd werden. In totaal zijn er zeventien artikelen, waarvan negen Frans en acht Brits gevonden, verspreid over alle jaren tussen 1993 en 1999 en uit tien verschillende kranten. Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn grote landen met grote economieën en muziekindustrieën, die zo altijd een grote rol hebben gespeeld in de Europese integratie en daarnaast muzikaal succesvol en beeldbepalend waren op het Songfestival. Deze factoren geven de redenen dat de reacties van Franse en Britse media erg representatief zijn voor hoe de al deelnemende landen over de nieuwe landen op het Songfestival.

Waren de reacties van Britse en Franse media positief, negatief of neutraal te noemen, en hoeveel reacties gaven deze kranten eigenlijk? Het derde hoofdstuk moet zodoende antwoord geven op hoe de integratie nou daadwerkelijk ervaren werd in West-Europese media. Deze reacties over de komst en deelname van Centraal- en Oost-Europese landen konden heel anders zijn dan dat er op het Songfestival qua reacties werden getoond. Ook zullen deze reacties weer in context gebracht worden met de situatie van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk ten opzichte van het evenement en ten opzichte van Europese integratie in het algemeen.

Door de integratie in deze drie terreinen op te delen wil ik een zo compleet mogelijk beeld schetsen van de integratie in een periode die momenteel door andere onderzoekers nog weinig bekeken wordt. Mijn onderzoek zal dus een brug pogen te vormen tussen het Eurovisie Songfestival zonder het Oostblok van de jaren vijftig tot en met 1992 en het Eurovisie Songfestival van nu, dat door de komst van Centraal- en Oost-Europese landen een compleet nieuwe dynamiek heeft gekregen.

Integratie op het Songfestival: voorgeschiedenis en deelname

Om landen te kunnen integreren op het Songfestival is deelname de eerste stap, omdat landen anders überhaupt zichzelf niet kunnen presenteren. In dit hoofdstuk ga ik verder in op deze deelname, vooral in wat er voor nodig was om deel te nemen aan het Songfestival en hoe deze deelname werd bewerkstelligt door de EBU voor Centraal- en Oost-Europese landen. Hiervoor zal eerst een voorgeschiedenis worden gegeven over deelname aan het Songfestival en daarna zal er worden gekeken naar de periode 1993-1999. De gebruikte methodes van de EBU ter betrekking van Centraal- en Oost-Europese landen zijn gevonden op www.eurovision.tv, welke vooral veel feitelijke informatie betreft. Er zal daardoor ook worden gekeken of deze pogingen van de EBU ook daadwerkelijk voor meer integratie zorgde van Centraal- en Oost-Europese landen door de koppeling te maken met Europese integratie in het algemeen en hoe de EBU zich daar tot verhiel. Uiteindelijk zal er aan het eind van dit hoofdstuk een antwoord worden gevonden op de vraag hoe het mogelijk werd gemaakt de Centraal- en Oost-Europese landen deel te laten nemen op het Songfestival en wat de gevolgen waren van de deelname.

In 1950 richtten 21 Europese omroeporganisaties de EBU op. Het doel van de EBU was in het begin nog niet zozeer het verzorgen van Europese televisieprogramma's, maar meer om de technische en legale belangen van de omroeporganisaties te behartigen en om samenwerking tussen omroepen te verbeteren. Toch werd het idee van een internationale programma-uitwisseling al tijdens de tweede vergadering van de EBU geïntroduceerd door de Zwitserse omroepdirecteur Marcel Bezençon. Bezençon, die naast omroepdirecteur ook zakenman was, wilde hiermee vooral een markt openen voor programma's in plaats van het samen produceren van programma's.¹² Door de grote technische vooruitgangen van de Britse BBC en de Franse RTF ging de EBU dan ook akkoord met Bezençons plan in 1953. Er kwam ook een mogelijk programma's te produceren die compleet onder de verantwoordelijkheid van de EBU vielen, maar deze werden dan wel georganiseerd door de lidorganisaties van de EBU. Van zulke programmering was het Eurovisie Songfestival een voorbeeld, dat zijn eerste uitzending had op 24 mei 1956.

In de lijn van het behartigen van technische en legale belangen van omroeporganisaties, wilde de EBU zo apolitiek mogelijk blijven. Deelname aan het Songfestival was dan ook voor elk Europees land mogelijk, mits het land een omroep had met EBU-lidmaatschap. Het grootste criterium om als omroep hiervan lid te worden was dat het land in de *European Broadcasting Area* (EBA) moest liggen (40 graden oosterlengte, 10 graden westerlengte en tot 30 graden noorderbreedte vanaf het meridiaanvlak van Greenwich)¹³ of lid moest zijn van de Raad van Europa.¹⁴ Doordat het geen cumulatief criterium was, werd deelname niet gelimiteerd op geografische of politieke criteria.¹⁵ Mede hierdoor konden niet-democratische landen als Spanje, Portugal en Joegoslavië debutteren in de jaren zestig en breidde het deelnemersveld zich in de jaren zeventig uit met Israël en Turkije, ook al liggen deze landen (grotendeels) niet in Europa. Hun grondgebied lag immers wel in de EBA en dus werd deelname voor deze landen niet uitgesloten.

Om het festival te financieren, moet iedere omroep die mee wil doen een contributie betalen. Deze contributie was en is niet voor elk land even hoog. Per land wordt het bedrag bepaald

¹² Christian Henrich-Franke, 'Creating Transnationality through an International Organization? The European Broadcasting Union's (EBU) television programme activities', in: Andreas Fickers en Catherine Johnson eds., *Transnational Television History: A Comparative Approach* (Oxon 2012) 33-48.

¹³ Generaal Secretariaat van de Internationale Telecommunicatie Unie, *Radio Regulations: Additional Radio Regulations, Additional Protocol Resolutions and Recommendations* (Genève 1959) 24-25.

¹⁴ European Broadcasting Union – Members, <https://www.ebu.ch/about/members> (geraadpleegd op 6 juni 2018).

¹⁵ Dean Vuletic, *Postwar Europe and the Eurovision Song Contest* (Londen/New York 2018) 30-33.

door o.a. de omzet van de omroep en de grootte van de omroep als organisatie.¹⁶ De sterkste schouders dragen zo als het ware de meeste financiële lasten. De betaalbaarheid van het Songfestival kan op deze manier meer afgestemd worden op de situaties van de deelnemende landen en zo de deelname toegankelijk houden voor allen. Financiën zullen als praktische factor een rol spelen, hier kom ik later dit hoofdstuk op terug.

Qua aantal deelnemers had de EBU tot en met 1990 nooit problemen, aangezien het aantal deelnemers altijd voldoende werd geacht om op één televisieavond te verschijnen. Eind jaren tachtig waren er ongeveer 20 tot 22 deelnemende landen en er waren eigenlijk nooit meer dan dit aantal geïnteresseerd om mee te doen. Dit werd moeilijker toen de Centraal- en Oost-Europese landen wilden meedoen vanaf 1990, want zij konden nu zonder problemen lid worden van de EBU. Tijdens de Koude Oorlog mochten de Oostbloklanden geen EBU-lid worden van de Sovjet-Unie en organiseerde het Oostblok daardoor zelf verschillende songfestivals, hoewel deze nooit het succes van het Eurovisie Songfestival evenaarden. Voor deze songfestivals hadden de Centraal- en Oost-Europese omroepen zelfs hun eigen tegenhanger van de EBU, de *Organisation Internationale de Radiodiffusion et de Télévision* (OIRT).¹⁷ Ook zorgde de oorlog in en het uiteenvallen van Joegoslavië ervoor dat voormalige Joegoslavische deelrepublieken zelfstandig mee wilden doen.

Met al deze landen erbij zou het onmogelijk worden om alle Europese landen die wilden deelnemen in één televisieshow te krijgen, aangezien de uitzending dan te lang zou duren en dit een enorme daling in de entertainmentwaarde zou betekenen. Om deze reden ging de EBU in de periode 1993-1999 systemen invoeren om ervoor te zorgen dat alle landen van Europa deel konden nemen zonder er een te lange show van te maken. Er werden in de jaren negentig in totaal vier verschillende systemen gebruikt: de Oost-Europese preselectie (1993), de audioselectie (1996) en de degradatiesystemen (1994-1995 en 1997-1999).

Het systeem van de Oost-Europese preselectie werd opzettelijk alleen gebruikt in 1993, omdat het systeem een ongelijkwaardige positie voor de Centraal- en Oost-Europese landen ten opzichte van de al deelnemende landen als gevolg had. Naast de 22 al participerende landen op het Songfestival, creëerde de EBU drie extra plaatsen voor Centraal- en Oost-Europese landen. Welke landen deze plaatsen zouden krijgen, werd besloten via de preselectie *Kvalifikacija za Millstreet* genaamd. Zeven landen deden hieraan mee, en de drie landen die de hoogste jurycores behaalden reisden af naar het Ierse plaatsje Millstreet om mee te kunnen doen aan het Songfestival.¹⁸ De drie voormalige Joegoslavische republieken Bosnië-Herzegovina, Kroatië en Slovenië deden mee aan deze voorronde, samen met Estland, Hongarije, Roemenië en Slowakije.¹⁹ Het waren Bosnië, Kroatië en Slovenië die bij de preselectie de meeste punten vergaarden en in Millstreet als onafhankelijk land hun debuut maakten.

De EBU vond wel dat de debuterende landen snel gelijke toegang moesten krijgen om mee te doen aan het Songfestival, wat in lijn is met hun technische en apolitieke karakter. Dit werd bewerkstelligt in het eerste degradatiesysteem van 1994-1995. De zeven slechtst scorende landen van het vorige Songfestival zouden een jaar moeten overslaan om ruimte te maken voor andere

¹⁶ Renee Pozzi, 'Editorial: The cost of not having the 'Big 4/5' *ESCDaily* <https://www.escdaily.com/the-cost-of-not-having-the-big-45/#> (geraadpleegd op 26 mei 2018).

¹⁷ Vuletic, *Postwar Europe*, 93-99.

¹⁸ Eurovision Song Contest – Millstreet 1993, <https://eurovision.tv/event/millstreet-1993> (geraadpleegd op 10 mei 2018).

¹⁹ Roy Knoops, 'Estonia: Janika Sillamaa takes a trip down Eurovision's memory lane', <http://esctoday.com/162587/estonia-janika-sillamaa-takes-a-trip-down-eurovisions-memory-lane/> (geraadpleegd op 12 mei 2018).

deelnemers. Hierdoor konden zeven Centraal- en Oost-Europese landen hun debuut maken in 1994.
20

Centraal- en Oost-Europese landen moesten echter vaak degraderen, waardoor in 1996 de EBU ervoor koos een audiovoorrunde in te stellen. Behalve gastland Noorwegen moesten alle landen die mee wilden doen eerst door een audiovoorrunde heen. Hier bepaalden de jury's uit al deze landen na het beluisteren van audiofragmenten welke landen naar Oslo mochten. Van de 29 geïnteresseerde landen mochten er uiteindelijk 22 door naar het Songfestival in Oslo.²¹

Het systeem van 1996 zorgde er echter voor dat één van de grootste contributiebetalers van het Songfestival, Duitsland, niet mee kon doen. Om de onmisbare geldbijdrage van Duitsland niet kwijt te raken, ging de EBU weer naar een degradatiesysteem in 1997, al keken ze nu naar het gemiddelde resultaten van de landen over de afgelopen vijf jaar om deelname te bepalen. Duitsland kon weer meedoen, en afgezien van Slowakije kon elk geïnteresseerd land uit Centraal- en Oost-Europa ook meedoen.²²

De EBU wilde dus erg graag de Centraal- en Oost-Europese landen deel laten nemen, maar kwam niet verder dan een degradatiesysteem. De blokkades voor bijvoorbeeld een complete preselectie waren vooral financieel van aard en benadrukten het apolitieke en zakelijke karakter van de EBU. De EBU was wel de eerste westerse organisatie die Centraal- en Oost-Europese landen toeliet in haar organisatie, iets wat andere organisaties als de NAVO en de EU pas deden in 1999 en 2004. Deze snellere toelating kwam vooral doordat het makkelijker was om lid te worden van de EBU dan van de NAVO of de EU. Het land hoefde immers alleen maar in de EBU te liggen en het kon lid worden. De EBU had dan ook geen politieke of economische criteria waaraan landen of omroepen zich moesten houden, wederom om zo apolitiek mogelijk te blijven. Bij de EU lag dat bijvoorbeeld heel anders, want na de Criteria van Kopenhagen uit 1993 werden er strenge economische en politieke criteria gesteld om lid te worden.

Dit apolitieke karakter van de EBU gaf de organisatie wel de snelste mogelijkheden in het bijeenbrengen van Oost- en West-Europa, maar zorgde ook voor de politieke zwakheid die het had om via de EBU ook lidmaatschap bij de EU te krijgen. De landen uit Centraal- en Oost-Europa zagen het Songfestival en hun EBU-lidmaatschap echter wel als een soort springplank naar meer Europese integratie en uiteindelijk EU-lidmaatschap. Kroatië en Bosnië-Herzegovina debuteerden beide met een inzending over de Joegoslavië-oorlog, deels om de afzijdigheid van de EU in het conflict te bekritisieren.²³ Het Songfestival leek hen daarvoor geschikt, omdat ze nog geen interne invloed in de EU hadden. Ook de nieuwkomers in 1994 wilden allemaal politiek en economisch geïntegreerd worden, wat blijkt uit het feit dat al deze landen in 1994 of 1995 een aanvraag voor toelating tot de EU hadden gedaan.²⁴ De EU kon deze aanvragen echter makkelijk nog weigeren omdat de EBU geen invloed kan uitoefenen op de EU.

Dat de EBU dus geen springplank kon zijn voor lidmaatschap bij andere organisaties blijkt ook uit het voorbeeld van Tsjechië. Volgens historicus Dean Vuletic hadden de Tsjechen geen interesse in deelname aan het Songfestival, omdat de Tsjechen cultureel meer voorkeur gaven aan rockmuziek dan de op het Songfestival dominerende popmuziek. Tsjechië was wel economisch en politiek sterk genoeg om al in 1999 bij de NAVO en om in 2004 bij de EU aan te sluiten.²⁵ Hoewel de andere

²⁰ Eurovision Song Contest – Dublin 1994, <https://eurovision.tv/event/dublin-1994> (geraadpleegd op 10 mei 2018).

²¹ Eurovision Song Contest – Oslo 1996, <https://eurovision.tv/event/oslo-1996> (geraadpleegd op 10 mei 2018).

²² Eurovision Song Contest – Dublin 1997, <https://eurovision.tv/event/dublin-1997> (geraadpleegd op 10 mei 2018).

²³ Vuletic, *Postwar Europe*, 130.

²⁴ Ibidem, 141.

²⁵ Ibidem, 151-152.

Centraal- en Oost-Europese landen de EBU en het Songfestival als springplank voor meer Europese integratie zagen, was deze springplank dus maar marginaal.

De EBU en het Songfestival waren door hun technische toelatingseisen ook geen politieke integratiefactor, maar zorgden er zo wel voor dat Centraal- en Oost-Europa wel al op cultureel gebied konden integreren voordat politieke en economische integratie voor deze landen mogelijk werd. De EBU probeerde hierbij zoveel mogelijk de gelijkwaardigheid tussen landen te waarborgen, tenzij het financieel onmogelijk leek. Het Songfestival was dus qua deelname een voorloper op de integratie van Centraal- en Oost-Europa, maar had door haar apolitieke en a-economische toelatingseisen op politiek en economisch vlak weinig invloed op andere organisaties kunnen uitoefenen. Of de snelle toelating tot het Songfestival er ook toe leidde dat de Centraal- en Oost-Europese landen ook echt gewaardeerd werden voor hun inzendingen en daarmee hun muziekcultuur, zal aan bod komen in het volgende hoofdstuk.

Integratie op het Songfestival: de resultaten

In de introductie zagen we al dat Europese culturen samenkwamen op het Songfestival volgens Wolthers zeven dimensies. Eén van Wolthers dimensies van het Songfestival was de competitieve dimensie. Naarmate er steeds meer landen mee gingen doen, werd het Songfestival volgens Wolther steeds meer een competitie tussen landen en culturen.²⁶ Als er voldoende integratie aanwezig was in de jaren negentig, zouden de Centraal- en Oost-Europese op het Songfestival een gelijkwaardige plaats in deze competitie kunnen krijgen en gelijkwaardige resultaten ten opzichte van de andere deelnemende landen moeten behalen. Met gelijkwaardige resultaten bedoel ik dat de Centraal- en Oost-Europese landen resultaten boekten die statistisch gezien ook overeenkwamen met hoe de al deelnemende landen uit Noord-, West- en Zuid-Europa presteerden. In dit hoofdstuk zal er meer ingegaan worden op deze resultaten door de gemiddelde resultaten per land over de Songfestivals tussen 1993 en 1999 te bekijken.

De gelijkwaardigheid in deelname kon de EBU immers waarborgen, maar de resultaten op het scorebord waren niet onder controle van de EBU. Natuurlijk waren de resultaten van een land aan allerlei factoren verbonden die de gelijkwaardigheid en integratiewaarde sterk beïnvloeden, zoals de muzieksmaak van de jury's of televoters en de uitvoering van het lied op de avond zelf. Mede hierdoor bleven de resultaten onvoorspelbaar. De invloed hiervan valt niet te ontkennen, en deze factoren zullen dan ook worden meegenomen om te kijken waarom bepaalde landen beter scoorden dan anderen.

De resultaten geven maar een voorstelling in welke landen het goed deden en welke niet. Qua integratie is er na het behandelen van de resultaten ook veel te zeggen over het stemgedrag van de landen. Zorgde het stemgedrag van alle deelnemende landen voor meer integratie op het Songfestival? Was er sprake van zogenaamd geïntegreerd stemgedrag? Met geïntegreerd stemgedrag bedoel ik of een land alleen maar aan landen die geografisch, politiek of cultureel dichtbij het land lagen punten gaf of juist aan een heel divers aantal landen punten gaf. Dit kan een realiteit weergeven waarom landen uit een bepaald gebied of met een bepaalde cultuur beter wisten te scoren dan andere landen, voor zover de resultaten zelf daar geen antwoord op gaven.

De resultaten op het scorebord

De resultaten van de deelnemende landen heeft altijd gefluctueerd over de tijd. Werden de jaren vijftig en zestig vooral gedomineerd door Franstalige landen en hun chansons, in de jaren zeventig kwam er meer interesse in de pop en disco van artiesten en groepen als ABBA, Teach-In en Izhar Cohen. De jaren tachtig liet vele gezichten zien: winnaars varieerden van de ballads van Johnny Logan en Céline Dion tot de uptempo pop van Bucks Fizz en Sandra Kim.

Tijdens de jaren negentig veranderde er veel qua resultaten door de komst van Centraal- en Oost-Europese landen. Naast het feit dat deelname voor het eerst niet automatisch meer zeker was door het groeiende aantal geïnteresseerde landen, hadden de Centraal- en Oost-Europese landen vaak geen ervaring op het evenement. Met deze onervarenheid konden ze zo compleet nieuwe muziekstijlen en -smaken hebben, die de resultaten per land ook sterk konden beïnvloeden. Om deze resultaten weer te geven, heb ik kwantitatief onderzoek gedaan naar zowel de gemiddelde klassering als het gemiddelde puntenaantal dat elk deelnemend land heeft gescoord tussen 1993 en 1999. Hieruit is één grote rangschikking van alle 33 landen uitgekomen, weergegeven in tabel 1.1 (zie bijlage).

De jaren negentig werden op het Songfestival vooral gekenmerkt door het gouden tijdperk van de Angelsaksische landen Ierland en het Verenigd Koninkrijk. Mede doordat deze landen (samen

²⁶ Wolther, 'More than just music', 170.

met Malta) als enigen gebruik mochten maken van de Engelse taal, werd hun muziek wijdverbreid begrepen en verstaan. Daarnaast beleefde Ierland een glorieuze economische bloei, een bloei dat versterkt werd door het grote commerciële succes van *Riverdance*, een act met Ierse volksmuziek en -dans dat begon als interval act op het Songfestival van 1994.²⁷ Ook de Britten boekten veel successen, maar dit was een succes dat ook al voor 1992 sterk aanwezig was. Malta kon door het gebruik van de Engelse taal veel betere scores halen dan dat ze deden tijdens de jaren zeventig, toen de twee inzendingen in Maltees zelfs laatste werden. Dat de successen van deze landen nogal aan de Engelse taal lag, is extra te bewijzen doordat deze landen allemaal opeens buiten de top tien eindigden in 1999, toen de vrijetaalregel werd ingevoerd en meer landen in het Engels konden zingen.

Bij de twintig best scorende landen staan slechts drie nieuwe landen. Polen had deze plek vooral te danken aan hun tweede plek in 1994, de jaren erna scoorde het land niet meer in de top tien. Ook had het land hierdoor diskwalificatie voor de jaren erop weten te voorkomen. De enige twee nieuwkomers die echt succesvol waren tijdens deze debuutjaren, waren Estland en Kroatië. Wat deden deze twee landen om hun succes te krijgen?

Kroatië had al veel ervaring op het Songfestival als onderdeel van Joegoslavië, dat 27 keer had meegedaan voor 1993. Tien van deze Joegoslavische inzendingen waren van Kroatische bodem, inclusief de winst en de andere successen eind jaren tachtig. Dit in contrast met Slovenië en Bosnië-Herzegovina, die beide maar vier inzendingen hadden onder de Joegoslavische vlag. De Kroatische inzendingen klonken voor de al deelnemende landen dan ook bekender en daarnaast wist Kroatië door haar successen en ervaring ook veel meer wat succesvol kon zijn op het Songfestival.

Maar er was meer, aldus schrijver Chris West. Kroatië debuteerde net als Bosnië-Herzegovina met een lied over de Joegoslavië-oorlog, maar na een plek in de middenmoot gingen de Kroatische inzendingen meer meedoen met de *New Age* trend, door West beschreven als een groeiende interesse in onorthodoxe religies en andere vormen van spiritualiteit. In het Songfestival deed deze trend vooral haar intrede met de Noorse overwinning in 1995 door het gebruik van niet-christelijke volksmuziek in hun inzending.²⁸ Net als Noorwegen ging Kroatië terug naar haar folkloristische wortels in 1995 met het nummer 'Nostalgija', versterkt door de sopraanstem van Lidija Horvat-Dunjko. Deze inzending werd beloond met een zesde plek. Kroatië bleef deze trend bijna de gehele jaren negentig aanhouden, wat ze alleen maar meer top tien noteringen gaf. De enige keer dat de Kroaten tussen 1995 en 1999 buiten de top tien vielen was in 1997 met hun antwoord op de Spice Girls, wat laat zien dat Kroatië echt succes had door deze *New Age* trend te volgen. Dat Bosnië-Herzegovina en Slovenië minder meegingen in de *New Age* trend, geeft een reden waarom zij minder successen behaalden. Bosnië volgde zelfs één maal de *New Age* trend in 1999 en behaalde daarmee haar eerste top 10 plek op het Songfestival.

Estland maakte in de jaren negentig een enorme economische groei door. Het kreeg zelfs, samen met Litouwen en Letland, de term *Baltische Tijgers*. Volgens mediawetenschapper Paul Jordan wilde Estland ook zo snel mogelijk onderdeel worden van alle Europese instellingen om te integreren. Dit werd niet tegengehouden door de slechte resultaten in 1993 en 1994. De Estse media bleven nog steeds positief, en in 1996 kwamen ze terug en braken ze door met zangers Maarja-Liis Ilus en Ivo Linna, die vijfde werden in Oslo.²⁹ Volgens Jordan kwam dit succes mede doordat de Esten al tijdens de Koude Oorlog het Songfestival konden volgen via de Finse televisie. Dit gaf hen een 'window to the west' en een grote vertrouwdheid met het Songfestival en met haar muziek. De Estse

²⁷ Vuletic, *Postwar Europe*, 178-179.

²⁸ Chris West, *Eurovision! A History of Modern Europe through the World's Greatest Song Contest* (Londen 2017), 181-182.

²⁹ Paul Jordan, 'The Eurovision Rise and Fall of Estonia, the Baltic Tiger', <http://escinsight.com/2011/01/19/the-eurovision-rise-and-fall-of-estonia-the-baltic-tiger/> (geraadpleegd op 6 juni 2018).

inzendingen leken dan ook erg op een genre dat populair was op het Songfestival vanaf ABBA's overwinning in 1974: de Scandinavische popschlager. Gekenmerkt door liefdesteksten, eenvoudige popdeuntjes en vrolijke melodieën, haalde Zweden in de jaren negentig met dit genre zelfs nog twee overwinningen binnen. Estland had haar succes dus sterk van de Scandinavische successen afgekeken en kon dat doen qua taal (Ests is sterk verwant aan het Fins) en cultuur, waarbij het land zichzelf steeds meer als Noord-Europees wilde beschouwen dan Oost-Europees.

Muzikaal is het dus goed te verklaren waarom Estland en Kroatië wel successen boekten, maar dit verklaart niet waarom deze resultaten uitbleven voor alle andere nieuwkomers. Litouwen deed in 1999 met het folkloristische nummer 'Strazdas' ook een poging om de *New Age* trend te volgen, maar kwam niet verder dan een twintigste plaats. Ook al deelnemende landen behaalden niet een gegarandeerd succes met *New Age*, zoals Finland in 1998. De Scandinavische popschlager bleef wel succesvol, maar werd niet verder gebruikt buiten Noordwest Europa en Estland. En ook Rusland scoorde verrassend laag, ook al stuurde het land grote sterren als Filip Kirkorov en Alla Pugacheva. Ondanks hun populariteit kwamen ze niet verder dan een zeventiende en vijftiende plaats. Wat zorgde er nou voor dat Estland en Kroatië wel goed scoorden en de andere nieuwe landen niet?

Muzikaal gezien komt dit doordat Estland en Kroatië toch beter meegingen met de trends en/of smaak van de al deelnemende landen dan de andere landen. De resultaten van Hongarije toonden hierin het duidelijkste contrast: de inzendingen uit 1994 en 1997 scoorden duidelijk beter dan de inzendingen uit 1995 en 1998, wat komt doordat de beter scorende Hongaarse inzendingen veel meer popmuziek waren en makkelijker op het gehoor lagen voor westerse culturen. Kirkorov en Pugacheva konden weliswaar enorm populair zijn in eigen land, erg westers waren hun liedjes niet. Kroatië en Estland daarentegen speelden veel meer in op bestaande trends (Kroatië met de *New Age* en Estland met de Scandinavische popschlager) en konden zo ook punten vergaren van de al deelnemende landen.

Dat andere Centraal- en Oost-Europese landen hier meer moeite mee hadden, kwam ook doordat er tijdens de Koude Oorlog nooit een daadwerkelijk samenkomen van culturen uit Oost en West was. Hier kom ik weer terug bij de OIRT en in het bijzonder haar samenwerking met de EBU. Vuletic betoogt dat er sinds 1960 al informatie-uitwisseling was tussen de twee organisaties, maar dat deze uitwisseling op ongelijkheid berustte. Zo weigerde de EBU de voorstellen van de OIRT om gezamenlijk een internationaal songfestival te organiseren en zond de EBU ook veel minder OIRT-programma's uit dan vice versa. De OIRT besloot daarom zelf een eigen songfestival te creëren in 1965 onder de naam 'Intervisie Songfestival'. Vanaf 1968 konden ook West-Europese landen hieraan meedoen, maar dit Intervisie Songfestival kon in het Westen niet op tegen het succes van het Eurovisie Songfestival door de lagere technische kwaliteit en de lagere productiewaarde. Daarnaast was het Intervisie Songfestival, mede doordat het altijd óf in Tsjechoslowakije óf in Polen plaatsvond, te gevoelig voor politieke ongeregelheden zoals de Praagse Lente in 1968 en de opkomst van Solidariteit begin jaren tachtig.³⁰ Het Intervisie Songfestival stopte door deze redenen ook begin jaren tachtig met bestaan. Veel Centraal- en Oost-Europese landen kwamen zo zonder enige knowhow van het evenement op het Songfestival en konden zich daardoor moeilijk aanpassen aan de muziek en smaak van de al deelnemende landen.

Waren de al deelnemende landen dan echt zo intolerant tegenover nieuwe muziek vanuit Centraal- en Oost-Europa, of was de stemming en smaak over muziek gelijker verdeeld over heel Europa? Een inzicht in het stemgedrag van landen zal hier antwoord op kunnen geven.

³⁰ Vuletic, *Postwar Europe*, 102-110.

Stemgedrag van landen

Over het stemgedrag van landen op het Eurovisie Songfestival is veel discussie. Een voorbeeld hiervan is de discussie over de overmacht van Oost-Europese landen waar Sandvoss het al over had in de introductie, maar ook eerder waren er stempatronen de ontdekken. Sociologen Gad Yair en Daniel Maman stelden een hegemonie vast in het stemgedrag tijdens de Koude Oorlog (1975-1992).³¹ De landen die in deze periode deelnamen waren volgens Yair en Maman in te delen in vier 'blokken': West, Noord, Middellandse Zee en Rest. Door de grote culturele en muzikale verschillen tussen Noord (Denemarken, Duitsland, Noorwegen en Zweden) en Middellandse Zee (Cyprus, Griekenland, Italië, Joegoslavië, Spanje en Turkije) gaven deze blokken elkaar weinig punten. De punten die zij niet aan hun eigen blok konden geven gingen daardoor snel naar West (België, Frankrijk, Ierland, Israël, Luxemburg, Nederland, Verenigd Koninkrijk en Zwitserland). De Rest-landen Oostenrijk, Portugal en Finland behaalden nauwelijks goede resultaten doordat ze tot geen van de andere blokken behoorden.

Door deze hegemonie waren het vooral de West-landen die goede resultaten behaalden en hier waren twee redenen voor: West was het grootste blok en kon zo al veel punten aan zichzelf geven en Noord en Middellandse Zee gaven hun resterende punten ook vooral aan West door het gebrek aan culturele en muzikale connectie tussen Noord en Middellandse Zee. Het is dus nu de vraag hoe de Centraal- en Oost-Europese landen zich hierin gingen manifesteren. In het geval van mijn onderzoek heb ik deze landen hypothetisch ingedeeld als vijfde blok (Oost) om te kijken hoe het stemgedrag precies verliep. Idealiter zou er, gekeken naar de groottes van de blokken, van het totaal aantal punten 25% naar West, 15% naar Noord, 18% naar Middellandse Zee, 9% naar Rest en 33% naar Oost gaan. Hierbij heb ik Noord vergroot door IJsland toe te voegen en Middellandse Zee vergroot met Malta (deze hadden Yair en Maman niet meegerekend bij hun onderzoek doordat ze te weinig meededen tijdens de Koude Oorlog). Verder heb ik bij het geven van punten Italië, Litouwen, Luxemburg, Macedonië en Roemenië niet meegeteld. Deze landen hadden maar één of twee keer meegedaan tussen 1993 en 1999 en dat achtte ikzelf te weinig om er een vast stemgedrag uit te kunnen concluderen.

Het stemgedrag van de al deelnemende landen (tabel 2.1) toont weinig verandering. IJsland en Malta lijken goed ingedeeld te zijn, aangezien ze beide een sterk contrast hadden in hun aantal punten naar Noord en naar Middellandse Zee (ten gunste van het blok waar ze ingedeeld zijn). Er was slechts één land dat een duidelijk ander stempatroon liet zien en dat was Duitsland, dat in de jaren negentig zelfs meer punten had gegeven aan Middellandse Zee dan aan Noord. Duitsland leek te zijn opgeschoven naar West, met Oost op de tweede plaats. Een verklaring hiervoor is de Duitse hereniging in 1990, waarbij de inwoners en juryleden uit voormalig Oost-Duitsland meer affiniteit deelden met de landen uit Centraal- en Oost-Europa dan elders. Dit was mede door hun jarenlange politieke en economische verbondenheid tijdens de Koude Oorlog, maar nog meer doordat het voormalige Oost-Duitsland zich cultureel meer kon verbinden met Centraal-Europese landen als Polen, Hongarije en Slowakije door o.a. de schlagermuziek.³²

Door de weinige veranderingen bleef West duidelijk meer punten krijgen dan de andere blokken. De nieuwe landen uit Centraal- en Oost-Europa kregen duidelijk weinig punten. De al deelnemende landen bleken dus niet bereid echt veel punten te geven aan de nieuwe landen uit Centraal- en Oost-Europa. Slechts vier landen (Duitsland, Frankrijk, Malta en Turkije) zetten het Oost-blok op een tweede plek. Voor Duitsland en Frankrijk, als West-landen, braken de landen qua stemgedrag hier niet met Yair en Mamans hegemonie, omdat ze alsnog de meeste punten aan West

³¹ Gad Yair en Daniel Maman, 'The Persistent Structure of Hegemony in the Eurovision Song Contest', *Acta Sociologica* 39 (1996), 309-325.

³² Vuletic, *Postwar Europe*, 91.

gaven en dus procentueel vooral de puntenverdeling naar andere blokken veranderde ten gunste van Oost. Ook Malta brak niet met de hegemonie, aangezien Noord alsnog weinig punten kreeg. Turkije gaf vooral punten aan Bosnië-Herzegovina, al gaf Bosnië er weinig terug. Dit land gaf voornamelijk meer punten aan buurlanden Slovenië en Kroatië en de Engelstalige landen.

Als we nog dieper gaan kijken naar de puntenverdeling van de vier blokken naar Oost (tabel 2.2), zien we ook dat West, Noord, Middellandse Zee en Rest naar verwachting van de top 33 uit het vorige deelhoofdstuk stemden. De topfavorieten per blok waren bijvoorbeeld altijd Kroatië (West en Middellandse Zee) of Estland (Noord en Rest). Bosnië-Herzegovina, Litouwen, en Rusland ontvingen van alle blokken ongeveer evenveel punten en scoorden gemiddeld, terwijl Slowakije bijvoorbeeld alleen maar van Middellandse Zee-landen ontving en Hongarije juist erg weinig van dit blok kreeg. Macedonië kreeg zelfs niets van één van de al deelnemende landen tijdens zijn deelname in 1998. Slovenië en Roemenië moesten het vooral van West en Middellandse Zee hebben. Ook Polen was nogal afhankelijk van West, het blok dat het land op Estland en Kroatië na de meeste punten gaf. Toch wordt hier ook weer duidelijk dat door de hegemonie er weinig punten naar Oost gingen: elk blok gaf ongeveer 18-20% van hun punten aan dit blok, terwijl Oost 33% van het aantal deelnemers besloeg. Ook Oost zelf gaf procentueel weinig aan zichzelf. Wat zegt dit over het stemgedrag van de Centraal- en Oost-Europese landen zelf?

Met de verschuiving van Duitsland naar West in acht genomen is er vast te stellen dat de Centraal- en Oost-Europese landen geen echt Oost-blok vormden. Als we het stemgedrag met dezelfde methode bekijken als bij de andere blokken (tabel 2.3), zien we dat de Centraal- en Oost-Europese landen zelfs ongeveer hetzelfde stemgedrag vertoonden als de al deelnemende landen (hoewel Oost gemiddeld iets vaker op de tweede plek staat). Daarnaast is er ook een interessante ontwikkeling te bespeuren. Estland gaf een indrukwekkende 27,24% aan Noord, terwijl er maar 6,9% naar Middellandse Zee ging. Dat er dan ook nog veel punten naar West gingen, gaf het blijk dat Estland een duidelijk stemgedrag te hebben van een Noord-land. Bij Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Slowakije was het omgekeerde te zien: allen gaven veel aan Middellandse Zee, maar weinig aan Noord. Daarnaast verkregen deze landen vaak veel of zelfs bijna alle punten van de landen uit deze blokken. Behoorden Estland, Bosnië-Herzegovina, Kroatië en Slowakije dan niet bij Middellandse Zee of Noord in plaats van Oost?

Tabel 2.4 toont dat met een nieuwe blokindeling (Bosnië, Kroatië en Slowakije bij Middellandse Zee en Estland bij Noord) dat dit daadwerkelijk het geval was. De andere vier landen (Hongarije, Polen, Rusland en Slovenië) toonden weinig duidelijke overeenkomsten in het stemgedrag en waren ook moeilijk te definiëren in de stemblokken van Yair en Maman. Ze stemden vooral als een West-land, maar van West kregen ze niet veel punten terug. Polen kreeg weliswaar veel punten van West (tabel 2.2), maar bijvoorbeeld Middellandse Zee-land Kroatië kreeg veel meer. Voor Rusland, Hongarije en Slovenië bestond er een meer gelijke verdeling van waar de punten vandaan kwamen. Echt bij West behoorden deze landen dan ook niet, want anders zouden ze duidelijk de voorkeur van de West-landen moeten krijgen over landen uit andere blokken.

Afgezien van wat kleine wijzigingen bleef de theorie van Yair en Maman toepasselijk in de jaren negentig. De al deelnemende landen gaven niet bijzonder veel punten aan de nieuwkomers, maar deze nieuwkomers gaven zelf ook niet veel punten aan elkaar. Dit was bij Bosnië-Herzegovina, Estland, Kroatië en Slowakije zo groot dat ze zelfs in de stemblokken van Yair en Maman pasten. Hongarije, Polen, Rusland en Slovenië hadden geen vast stempatroon, maar stemden ook niet tegen de hegemonie in. De Centraal- en Oost-Europese landen integreerden dus qua stemgedrag, maar dit was vooral eenrichtingsverkeer. De al deelnemende landen stemden niet even gunstig voor Centraal- en Oost-Europa.

Waarom accepteerden deze nieuwe landen dit ongunstige stemklimaat? Ze kregen immers in totaal vele malen minder stemmen dan dat ze idealiter zouden moeten krijgen. De eerste reden

hiervoor was dat de Centraal- en Oost-Europese landen geen echt samenhangend blok vormden, maar kleinere groepjes waren. Zo waren de ex-Joegoslavische staten elkaar gunstig gezind, maar gaven ze veel minder aan landen die hierbuiten vielen. De landen buiten Joegoslavië toonden een weinig samenhangend stemgedrag en gaven vooral punten aan landen die het gemiddeld ook goed deden qua resultaten (tabel 1.1).

Een tweede reden was gelinkt met de Europese integratie in het algemeen. Veel Centraal- en Oost-Europese landen zagen hun EBU-lidmaatschap en deelname aan het Songfestival als een soort springplank voor verdere Europese integratie. De wil om bij de al deelnemende landen te kunnen aansluiten zorgde ervoor dat de Centraal- en Oost-Europese landen eerder geneigd waren mee te stemmen in de al bestaande structuren dan dat ze geneigd waren hier tegenin te gaan. Meelopen laat immers zien dat er weinig verschillen zijn tussen Oost en West. De succesvolste Centraal- en Oost-Europese landen op het Songfestival konden zich dus niet alleen qua muziek, maar dus ook qua stemgedrag het meest afstemmen op de al deelnemende landen.

Politieke en economische integratie kon echter niet worden verworven door aanpassing van het stemgedrag naar westerse normen en door goede resultaten. Kroatië kwam bijvoorbeeld erg laat in aanmerking bij de EU (2013) en de NAVO (2009), ondanks hun succes. Volgens Vuletic lag dit allemaal aan de controle van de Kroatische president Tuđman over de staatsomroep HTV, dat als ondemocratisch werd gezien door Europese organisaties.³³ Maar Kroatië bleef economisch ook achter, zeker op haar buurland Slovenië, dat al wel eerder toelating kreeg. Het EBU-lidmaatschap had in dit geval dus toch een bepaalde invloed doordat er kritiek over de omroep was van West-Europese landen en dit de EU een reden gaf om Kroatië niet eerder toe te laten. Of deze kritiek ook geuit werd in de berichtgeving over het Songfestival en hoe de deelname van Centraal- en Oost-Europese landen in het algemeen werd bekeken door het westen, zal in het volgende hoofdstuk worden besproken.

³³ Ibidem, 142-143.

Integratie buiten het Songfestival: de reacties

De komst van de nieuwe landen uit Centraal- en Oost-Europa was niet onopgemerkt gebleven bij de al deelnemende landen, onder andere doordat het nu niet meer zeker was dat elk land altijd mee kon doen aan het evenement. Sommige landen, zoals België, Denemarken, en Zwitserland, hadden meerdere malen het ongelukkige lot niet mee te mogen doen door slechte resultaten.

Om deze reden is het van belang om te kijken hoe de al deelnemende landen nou echt over de komst van Centraal- en Oost-Europese landen dachten. Hun reacties kunnen verklaren waarom de landen uit het westen weinig stemden op de nieuwe landen en waarom qua resultaten de nieuwe landen uit Centraal- en Oost-Europa weinig geïntegreerd raakten. Om dit te meten, zal er in dit onderzoek gekeken worden naar kranten uit Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Kranten waren een nog veelgebruikt medium in de jaren negentig, omdat internet nog niet tot weinig zijn intrede had gemaakt. Kranten hadden dus als medium nog een grote invloed op de publieke opinie en konden met hun reacties op het Songfestival ook beïnvloeden hoe het publiek nou werkelijk dacht over het Songfestival en alles wat daarmee te maken had. Hoe reageerden Franse en Britse media op de komst en deelname van Centraal- en Oost-Europese landen op het Songfestival en hoe is deze houding te verklaren? Voor de verklaringen van deze houding zal gekeken worden naar de ontwikkelingen van het Songfestival in de jaren negentig, en ook zal de context van deze twee landen in acht worden genomen.

Frankrijk

In de Franse media werd er vooral in de debuutjaren (1993 en 1994) nog geschreven over de Centraal- en Oost-Europese landen, maar vanaf 1995 was er een daling in hoeveel er over deze landen werd geschreven in de kranten. De artikelen uit 1993 en 1994 bleven ook vooral op de oppervlakte en benoemden vaak alleen dat er bepaalde landen debuteerden.³⁴

Eén land werd wel uitgebreider behandeld dan de andere nieuwkomers, namelijk Bosnië-Herzegovina. Zo schreef journalist Antoine Jacob een heel stuk over de eerste Bosnische inzending. Deze inzending kwam sterk onder de aandacht bij de Franse pers omdat de zangers met gevaar voor eigen leven Sarajevo moesten ontvluchten om in Millstreet aanwezig te zijn. Daarnaast had het lied ook een speciale boodschap voor Europa: de wil van de Bosniërs om in vrede te leven.³⁵ Ook in 1994 kregen ze speciale aandacht door de journalist Patrice Buchkalter: het duo Alma en Dejan kreeg een staande ovatie in Dublin doordat Dejan ademhalings- en slaapproblemen had door een blessure van een granaat die hij had opgelopen tijdens het ‘...conflict dat zijn land al twee jaar verscheurt...’ [vertaling LN].³⁶ Het land kreeg zelfs in 1996 nog een benoeming in de krant *Le Point* doordat het met geluk door de audiovoorrunde heen kwam, wat uitzonderlijk was voor de Bosniërs omdat ze eigenlijk geen audio hadden kunnen sturen naar de EBU door de Joegoslavië-oorlog.³⁷ Dat de Franse pers hier vooral over Bosnië praatte en niet over Kroatië (die ook betrokken was bij de Joegoslavië-oorlog), kwam doordat vooral Bosnië de meeste schade had aan de oorlog en er ca. 400.000 Bosnische moslims naar West-Europa vluchtten voor hun veiligheid.³⁸

³⁴ Maher Chmaytelli, ‘25 pays en lice pour le concours Eurovision de la chanson’, *Agence France Presse* (donderdag 13 mei 1993); Philippe Agret, ‘Dublin accueillera samedi le concours Eurovision de la chanson’, *Agence France Presse* (donderdag 28 april 1994).

³⁵ Antoine Jacob, ‘Des Bosniaques sous surveillance’, *Agence France Presse* (vrijdag 14 mei 1993).

³⁶ Patrice Burchkalter, ‘L'Irlande remporte le 39-eme Concours Eurovision de la Chanson’, *Agence France Presse* (zaterdag 30 april 1994).

³⁷ ‘Concours Eurovision; L'un chante, l'autre pas’, *Le Point* (zaterdag 18 mei 1996).

³⁸ Henry Kamm, ‘Yugoslav Refugee Crisis Europe's Worst Since 40's’, *The New York Times* (vrijdag 24 juli 1992).

Afgezien van Bosnië-Herzegovina kregen weinig landen uit Centraal- en Oost-Europa aandacht in de Franse kranten. De Franse media schreven meer over de Franse inzendingen en, zeker nog tijdens de drie Ierse overwinningen tussen 1992 en 1994, over de Ierse inzendingen. Ook werd vaak de top vijf landen genoemd en een soort medaillespiegel gegeven: de winnaar werd dan vaak vergeleken met Frankrijk en Luxemburg, die anno 1993 nog bovenaan stonden met beide vijf overwinningen.³⁹ Dat Ierland sterk in de belangstelling stond in de Franse media betreffende het Songfestival, werd ook nog versterkt toen de Noorse overwinning uit 1995 sterk werd vergeleken met de Ierse overwinningen van de jaren ervoor.⁴⁰

Na 1998 begon Ierland minder goed te scoren op het Songfestival, en zo verdween ook de Franse belangstelling voor de Ierse inzendingen. In plaats daarvan begon de pers kritischer te worden op het steeds minder francofone karakter van het Songfestival. Zo kreeg in 1996 de Franse inzending zelf al kritiek doordat in het Bretons werd gezongen. In hetzelfde artikel, geschreven door journalist Didier Méreuze, werd zelfs nog nostalgisch teruggekeken naar Franstalige successen uit de jaren vijftig en zestig.⁴¹ Daarnaast bekritiseerde Olivier Delcroix in 1999 de zwaarte en saaiheid van het Songfestival, dat volgens hem het evenement niet meer geschikt maakte voor het Franse publiek.⁴²

Deze kritieken waren niet vreemd als we kijken naar de Franse resultaten op het Songfestival. Was het land in de jaren vijftig en zestig bijna onoverwinnelijk, anno 1993 hadden de Fransen al zestien jaar niet meer gewonnen. Ook andere Franstalige landen als Luxemburg en Monaco behaalden voor 1980 hun successen door voornamelijk Franse artiesten te sturen als vertegenwoordiger. Begin jaren negentig hadden de Fransen nog wat successen met inzendingen die vooral uit de Caribische en Afrikaanse delen van Frankrijk leken te komen, maar dit succes daalde vanaf 1996. De landen die het vooral goed deden in deze periode waren de Engelstalige landen. Na de vrije taalregel in 1999 kozen veel meer landen voor het Engels, wat ervoor zorgde dat Frans een nog minder prominente taal werd op het Songfestival. Het vertrek van Monaco (1979) en Luxemburg (1993) van het evenement waren daarnaast al grote verliezen voor het aantal Franstalige inzendingen. Deze ontwikkelingen waren natuurlijk voor Frankrijk, dat na de vrije taalregel nog wel in het Frans bleef zingen, niet altijd even positief.

Het leek er dus vooral op dat Frankrijk het vooral moeilijk had door de verengelsing van het Songfestival en dat de media dat vooral bekritiseerden. De eventuele aandacht voor landen uit Centraal- en Oost-Europa was zo snel weg, zeker omdat deze landen niet altijd geweldige resultaten behaalden. Zelfs een door oorlog verscheurd Bosnië-Herzegovina verloor de aandacht in de Franse media vanaf 1996, maar het Joegoslavië-conflict kwam dan ook grotendeels tot een einde in dat jaar. De Centraal- en Oost-Europese landen werden dus niet op dezelfde manier belicht zoals de al deelnemende landen, waarschijnlijk omdat de winnaars en grootste kanshebbers bijna nooit uit Centraal- en Oost-Europa kwamen.

Verenigd Koninkrijk

Ook voor het Verenigd Koninkrijk leek het in de media vooral te gaan om de landen die kans maakten op de winst. Zo kreeg de Bosnische inzending uit 1993 ook veel aandacht in de Britse kranten, maar

³⁹ Michel Viatteau, 'L'Irlande vainqueur pour la deuxième année consécutive du concours Eurovision de la chanson' *Agence France Presse* (zaterdag 15 mei 1993).

⁴⁰ 'Concours de l'Eurovision : la Norvège met fin à la domination irlandaise', *Agence France Presse* (zaterdag 13 mei 1995).

⁴¹ Didier Méreuze, 'Télévision. Le concours Eurovision de la chanson attire toujours les téléspectateurs. Dan Ar Braz, le chanteur de Bretagne, défendait les couleurs de la France..', *La Croix* (maandag 20 mei 1996).

⁴² Olivier Delcroix, 'DIVERTISSEMENT: 42e Concours Eurovision, Samedi, France 2, 21h; "l'Europudding" de la chanson', *Le Figaro* (zaterdag 29 mei 1999).

werd de nadruk hier zelfs nog meer gelegd op het feit dat de *bookmakers* Bosnië erg hoog hadden staan en het lied een sterke kans gaven op de winst.⁴³

Verder dan de inzending van Bosnië uit 1993 werd er niet veel dieper ingegaan op Centraal- en Oost-Europese inzendingen in Britse kranten. Waar wel veel over werd geschreven waren de kansen voor de Britse inzendingen. Zo werd pas de uitbreiding van het deelnemersaantal vanaf 1993 echt relevant eind 1995, toen de EBU bekendmaakte dat er maar een beperkte ruimte zou zijn voor het aantal deelnemers aan het Songfestival van 1996. In de *Daily Record* werd bijvoorbeeld beschreven dat het dus mogelijk kon zijn dat het Verenigd Koninkrijk niet aanwezig was in Oslo, aangezien alleen gastland Noorwegen verzekerd was voor kwalificatie.⁴⁴ In artikelen vlak na het Songfestival van 1998 werd er vaak net zoveel aandacht geschonken aan de tweede plaats van de Britse zangeres Imaani als de winst van de Israëlische Dana International.⁴⁵

Het grootste deel van de Britse media namen een nogal sceptische houding aan tegenover het Songfestival. Journalist en schrijver Marcus Berkman merkte dit al op in 1996 en stelde dat de reden dat het Verenigd Koninkrijk het Songfestival niet won was omdat andere landen het idee hadden dat de Britten het evenement niet serieus namen. Dit kwam volgens Berkman niet overeen met de realiteit en gaf vervolgens de schuld aan het stemgedrag van landen, omdat iedereen toch voor Ierland stemde.⁴⁶ Ook regisseur en schrijver Tim Luscombe, naar eigen zeggen een echte Songfestival-fan, schreef over de vriendjes- en vijandpolitiek die voorkwam in het stemgedrag van het Songfestival.⁴⁷ Hij wilde echter niet dat de EBU iets aan het Songfestival zou veranderen, omdat hij nou eenmaal hield van al die vreemde culturen uit alle delen van Europa. Ook journalist Boris Worrall gaf in 1998 toe dat, ondanks de komst van de Centraal- en Oost-Europese landen, er geen verandering was gekomen in het stemgedrag van landen. Hij gaf ook toe dat dit niet alleen nadelig was voor het Verenigd Koninkrijk, maar ook voor andere landen.⁴⁸

Dat het stemgedrag van de Europese landen zo belangrijk werd gevonden, laat zien dat het bij de Britse media vooral ging om de resultaten in plaats van de inzendingen. Maar de Britse kranten bleven de gehele jaren negentig sceptisch over het Songfestival, zelfs na de winst uit 1997. Journalist David Belcher bekritiseerde het Songfestival bijvoorbeeld stevig na de overwinning, waarbij hij ervoor pleitte dat het Verenigd Koninkrijk het Songfestival niet moest gaan organiseren in 1998.⁴⁹

Qua resultaten bleef het Verenigd Koninkrijk tijdens de jaren negentig het wel uitzonderlijk goed doen op het Songfestival. Hoe kon het dat een land dat zo succesvol was op het evenement tegelijkertijd zo sceptisch en kritisch erop reageren in de media? Het Verenigd Koninkrijk was tussen 1993 en 1999 het op één na best scorende land op het Songfestival. Het enige land dat de Britten kon verslaan was Ierland. Bijna elke keer ging Ierland er met de winst vandoor tussen 1992 en 1996, waarna de Britten ook eindelijk een keertje wonnen in 1997. Naast deze winst wist het Verenigd Koninkrijk in haar gehele songfestivalgeschiedenis wel vijftien keer tweede te worden, wat het behalen van dit resultaat in 1993 en in 1998 ook niet echt bijzonder maakte. Het ging bij de Britten om winnen, zeker omdat het zichzelf zag als een land dat leidend was in de Europese

⁴³ Jonathan Margolis, 'A band on the run for Bosnia' *The Sunday Times* (zondag 18 april 1993).

⁴⁴ 'Euro Swan-Song fear for UK; Britain could be barred from the Eurovision Song Contest next year', *Daily Record* (27 oktober 1995).

⁴⁵ Brian Reade, 'Win makes Maltese cross: Brian Reade comments on the Eurovision Song Contest', *The Mirror* (maandag 11 mei 1998); 'Israel pips Imaani to Eurovision win', *Music Week* (zaterdag 16 mei 1998).

⁴⁶ Marcus Berkman, 'An attitude problem', *The Spectator* (zaterdag 1 juni 1996).

⁴⁷ Tim Luscombe, 'My money's on the lonely shepherd entry from Cyprus: Others may scoff at the Eurovision Song Contest's daft ditties in funny languages, but not Tim Luscombe', *The Independent* (zaterdag 13 mei 1995).

⁴⁸ Boris Worrall, 'Disharmony in Euro Song Contest strikes a chord of discontent', *Birmingham Post* (maandag 30 maart 1998).

⁴⁹ David Belcher, 'It's out of tune, by jingo', *The Herald (Scotland)* (dinsdag 6 mei 1997).

muziekindustrie.⁵⁰ De Ierse overwinningen konden dan ook rekenen op kritische reacties, al leek dit meer gesteund op jaloezie dan op echte argumenten.⁵¹ Toch bleven de eigen inzendingen inhoudelijk de boventoon voeren.

Deze sceptische en kritische toon kan worden gezien als een algeheel scepticisme van de Britten tegenover Europese integratie. Theatercriticus en professor Karen Fricker legt hierin het verband. Het Verenigd Koninkrijk was vanaf de Tweede Wereldoorlog een rijk in verval en zette zich daarna steeds af tegen de Europese integratie om zichzelf te definiëren. Nadat dit afzetten na het eind van de Koude Oorlog steeds sterker naar voren kwam op het Songfestival door de komst van Centraal- en Oost-Europese landen, werd de berichtgeving over dit evenement ook steeds sceptischer en kritischer.⁵² Hoewel het Songfestival dus een cultureel evenement was, kreeg het in het Verenigd Koninkrijk een steeds politiekere lading. Omdat Centraal- en Oost-Europese landen hiermee hoopten meer kansen te krijgen tot toelating tot o.a. de EU, zagen Britse media het Songfestival steeds meer als een verlengstuk van Europese politieke integratie en werd het Verenigd Koninkrijk zo ook sceptischer over het Songfestival.

Dat Frankrijk niet negatief was over o.a. het stemgedrag van landen en het Verenigd Koninkrijk wel, laat zien dat het land het Songfestival juist niet als politiek ervoer. De kritiek van de Franse media was immers meer gebaseerd op de verengelsing van het Songfestival, wat erop duidt dat de Franse media het Songfestival vooral op culturele ontwikkelingen bekritiseerden. Politiek zou Frankrijk ook veel minder geschaad worden dan het Verenigd Koninkrijk als Europa meer zou integreren: Frankrijk was vanaf de oprichting van de EEG al bij de Europese politieke en economische integratie betrokken en het land had zich samen met Duitsland al een sleutelrol gepermitteerd in het Europese integratieproces. De Franse president Mitterand en de Duitse bondskanselier Kohl waren bijvoorbeeld samen het belangrijkste in het bewerkstelligen van het Verdrag van Maastricht in 1992.⁵³ Frankrijk was dus wel sceptisch over de culturele integratie op het Songfestival, maar trok dit door haar positieve positie in de Europese politieke integratie niet door naar andere terreinen buiten het culturele terrein van het Songfestival zelf.

⁵⁰ Marcus Berkmann, 'An attitude problem', *The Spectator* (zaterdag 1 juni 1996).

⁵¹ David Belcher, 'It's out of tune, by jingo', *The Herald (Scotland)* (dinsdag 6 mei 1997); Marcus Berkmann, 'An attitude problem', *The Spectator* (zaterdag 1 juni 1996).

⁵² Karen Fricker, 'It's Just Not Funny Any More: Terry Wogan, Melancholy Britain, and the Eurovision Song Contest' in: Karen Fricker en Milija Gluhovic eds., *Performing the 'New' Europe: Identities, Feelings and Politics in the Eurovision Song Contest* (Hampshire 2013), 53-76, aldaar 56-60.

⁵³ Tobias Südhölder, *The Franco-German relationship - the engine of European integration* (Masterscriptie European Sciences, Universiteit van Twente, Enschede 2014).

Conclusie

Na de Koude Oorlog was de EBU de eerste organisatie die Centraal- en Oost-Europa met het Westen verenigde op het Eurovisie Songfestival. Hoe mooi dit gebaar ook was, het zorgde niet voor een echte integratie tussen Oost en West. Het idee van Centraal- en Oost-Europese landen om het Songfestival als springplank te kunnen gebruiken om ook toelating te krijgen tot bijvoorbeeld de EU en de NAVO was dan ook een idee dat niet correspondeerde met de werkelijkheid.

In werkelijkheid was het namelijk gewoon veel makkelijker om lid te worden van de EBU dan van andere Europese en westerse organisaties. Hierdoor had het EBU-lidmaatschap te weinig politieke status om het als springplank voor niet-culturele integratie te gebruiken. Ook ging de culturele integratie op het Songfestival zelf ook niet erg succesvol: Centraal- en Oost-Europese landen moesten vooral de westerse trends in muziek volgen en een plekje kunnen verwerven in de al bestaande stemstructuren om goede resultaten te behalen. Ondertussen werden deze landen ook nog grotendeels genegeerd in de Britse en Franse media omdat deze media alleen maar bericht gaven over opmerkelijke deelnames, de winnaars of succesvolste landen en hun eigen inzendingen. Daarnaast gaven de media ook bepaalde kritieken op het Songfestival die vooral pasten bij hun eigen positie in de Europese integratie.

De impact van de komst Centraal- en Oost-Europese landen op het Songfestival in de jaren negentig bleef op deze manier marginaal. Pas vanaf 2004 konden deze landen hun indruk achterlaten, want de invoering van de halve finale kwamen deze landen de meerderheid op het Songfestival. De sterke Oost-West scheiding van Sandvoss en Sieg werd vanaf dat moment steeds zichtbaarder, de Centraal- en Oost-Europese landen zagen geen noodzaak meer om te zoeken naar culturele waardering van het Westen en het Westen zag 'hun' Songfestival ten onder gaan aan inzendingen die steeds meer inspeelden op het Oost-Europese publiek. Welke effecten hebben deze scheiding op Europese integratie en kon dit effect voorkomen worden?

De culturele Oost-West scheiding zorgt er mijns inziens voor dat hoe politiek en economisch Europa ook integreert, als Europeanen zullen wij ons nooit voelen. Het ontbreekt zich aan een gemeenschappelijke cultuur en mentaliteit om ons werkelijk één te voelen. De Oost-West scheiding op het Songfestival laat duidelijk zien dat Europa cultureel zich enorm opdeelt. Politiek kan dit leiden tot het ontbreken van een gunfactor voor elkaar: waarom zouden we immers een gemeenschappelijk beleid voeren er in de Centraal- en Oost-Europese lidstaten van de EU heel anders wordt gedacht over bijvoorbeeld de bescherming van minderheden? Hoewel de EBU en het Songfestival misschien maar een marginale rol hebben in het oplossen van deze culturele scheiding, tonen ze deze scheiding wel en wordt het Songfestival ook wel eens gezien als een soort politiek slagveld om de punten.

Of de Oost-West scheiding in de jaren negentig voorkomen had kunnen worden, vind ik lastig. Hoe zou men bijvoorbeeld de muzieksmaak van de al deelnemende landen kunnen veranderen, als deze landen zo'n 40 jaar op het Songfestival deelnamen en deze al gevormd was naar de smaak van hun meerderheid? Of had de EBU voorrangsposties moeten geven aan Centraal- en Oost-Europese landen om deel te nemen, ook al gaven deze landen een minder belangrijke financiële bijdrage aan het evenement? Nee, dat zou alleen maar echte integratie en tevredenheid van de al deelnemende landen beschadigen. Het Songfestival is dan ook niet de juiste plaats om de culturele integratie van Europa echt structureel aan te pakken. Het evenement toont alleen maar de problemen, maar kan er weinig tot niets aan veranderen. Wil men de Oost-West scheiding echt aanpakken, dan moet er naar mening daar aparte organisaties voor opgericht worden die ook echt als doel de culturele integratie van Europa hebben. Alleen zo kunnen er structurele doorbraken worden gemaakt in het cultureel verenigen van zo'n divers continent.

Bronnenlijst

Primaire bronnen

- Agret, P., 'Dublin accueillera samedi le concours Eurovision de la chanson', *Agence France Presse* (donderdag 28 april 1994).
- Belcher, D., 'It's out of tune, by jingo', *The Herald (Scotland)* (dinsdag 6 mei 1997).
- Berkmann, M., 'An attitude problem', *The Spectator* (zaterdag 1 juni 1996).
- Burchkalter, P., 'L'Irlande remporte le 39-eme Concours Eurovision de la Chanson', *Agence France Presse* (zaterdag 30 april 1994).
- Chmaytelli, M., '25 pays en lice pour le concours Eurovision de la chanson', *Agence France Presse* (donderdag 13 mei 1993).
- 'Concours de l'Eurovision : la Norvege met fin à la domination irlandaise', *Agence France Presse* (zaterdag 13 mei 1995).
- 'Concours Eurovision; L'un chante, l'autre pas', *Le Point* (zaterdag 18 mei 1996).
- Delcroix, O., 'DIVERTISSEMENT: 42e Concours Eurovision, Samedi, France 2, 21h; "l'Europudding" de la chanson', *Le Figaro* (zaterdag 29 mei 1999).
- 'Euro Swan-Song fear for UK; Britain could be barred from the Eurovision Song Contest next year', *Daily Record* (27 oktober 1995).
- Generaal Secretariaat van de Internationale Telecommunicatie Unie, *Radio Regulations: Additional Radio Regulations, Additional Protocol Resolutions and Recommendations* (Genève 1959).
- 'Israel pips Imaani to Eurovision win', *Music Week* (zaterdag 16 mei 1998).
- Jacob, A., 'Des Bosniaques sous surveillance', *Agence France Presse* (vrijdag 14 mei 1993).
- Kamm, H., 'Yugoslav Refugee Crisis Europe's Worst Since 40's', *The New York Times* (vrijdag 24 juli 1992).
- Luscombe, T., 'My money's on the lonely shepherd entry from Cyprus: Others may scoff at the Eurovision Song Contest's daft ditties in funny languages, but not Tim Luscome', *The Independent* (zaterdag 13 mei 1995).
- Margolis, J., 'A band on the run for Bosnia' *The Sunday Times* (zondag 18 april 1993).
- Méreuze, D., 'Télévision. Le concours Eurovision de la chanson attire toujours les téléspectateurs. Dan Ar Braz, le chanteur de Bretagne, défendait les couleurs de la France..', *La Croix* (maandag 20 mei 1996).
- Reade, B., 'Win makes Maltese cross: Brian Reade comments on the Eurovision Song Contest', *The Mirror* (maandag 11 mei 1998).
- Viatteau, M., 'L'Irlande vainqueur pour la deuxième année consecutive du concours Eurovision de la chanson' *Agence France Presse* (zaterdag 15 mei 1993).
- Worrall, B., 'Disharmony in Euro Song Contest strikes a chord of discontent', *Birmingham Post* (maandag 30 maart 1998).

Secundaire bronnen

- Bohlman, A.F. en I. Polychronakis, 'Eurovision everywhere. A kaleidoscopic vision of the Grand Prix' in: Tragaki, D. ed., *Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest* (Lanham 2013) 57-77.
- Bohlman, A.F. en A. Rehding, 'Doing the European Two-Step' in: Tragaki, D. ed., *Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest* (Lanham/Plymouth 2013) 281-297, aldaar 290-292.
- Fricker, K., 'It's Just Not Funny Any More. Terry Wogan, Melancholy Britain, and the Eurovision Song Contest' in: K. Fricker en M. Gluhovic eds., *Performing the 'New' Europe: Identities, Feelings and Politics in the Eurovision Song Contest* (Hampshire 2013), 53-76, aldaar 56-60.

- Henrich-Franke, C., 'Creating Transnationality through an International Organization? The European Broadcasting Union's (EBU) television programme activities', in: Fickers, A. en C. Johnson eds., *Transnational Television History: A Comparative Approach* (Oxon 2012) 33-48.
- Jordan, P., 'The Eurovision Rise and Fall of Estonia, the Baltic Tiger', <http://escinsight.com/2011/01/19/the-eurovision-rise-and-fall-of-estonia-the-baltic-tiger/> (geraadpleegd op 6 juni 2018).
- Knoops, R., 'Estonia: Janika Sillamaa takes a trip down Eurovision's memory lane', <http://esctoday.com/162587/estonia-janika-sillamaa-takes-a-trip-down-eurovisions-memory-lane/> (geraadpleegd op 12 mei 2018).
- Pozzi, R., 'Editorial. The cost of not having the 'Big 4/5' *ESCDaily* <https://www.escdaily.com/the-cost-of-not-having-the-big-45/#> (geraadpleegd op 26 mei 2018).
- Sandvoss, C., 'On the Couch with Europe. The Eurovision Song Contest, the European Broadcast Union and Belonging on the Old Continent', *Popular Communication* 6:3 (2008), 190-207.
- Sieg, K., 'Cosmopolitan empire. Central and Eastern Europeans at the Eurovision Song Contest', *European Journal of Cultural Studies* 16:2 (2012), 244-263.
- Solomon, T., 'The Oriental Body on the European Stage. Producing Turkish Cultural Identity on the Margins of Europe' in: Tragaki, D. ed., *Empire of Song: Europe and Nation in the Eurovision Song Contest* (Lanham/Plymouth 2013) 173-201.
- Vuletic, D., *Postwar Europe and the Eurovision Song Contest* (Londen/New York 2018).
- West, C., *Eurovision! A History of Modern Europe through the World's Greatest Song Contest* (Londen 2017).
- Wolther, I., 'More than just music. The seven dimensions of the Eurovision Song Contest', *Popular Music* 31:1 (2012), 165-171.
- Yair, G. en D. Maman, 'The Persistent Structure of Hegemony in the Eurovision Song Contest', *Acta Sociologica* 39 (1996), 309-325.

Officiële websites van de EBU en het Eurovisie Songfestival

- European Broadcasting Union – Members, <https://www.ebu.ch/about/members> (geraadpleegd op 6 juni 2018).
- Eurovision Song Contest – Birmingham 1998, <https://eurovision.tv/event/birmingham-1998> (geraadpleegd op 6 juni 2018).
- Eurovision Song Contest – Dublin 1994, <https://eurovision.tv/event/dublin-1994> (geraadpleegd op 10 mei 2018).
- Eurovision Song Contest – Dublin 1995, <https://eurovision.tv/event/dublin-1995> (geraadpleegd op 10 mei 2018).
- Eurovision Song Contest – Dublin 1997, <https://eurovision.tv/event/dublin-1997> (geraadpleegd op 10 mei 2018).
- Eurovision Song Contest – Jerusalem 1999, <https://eurovision.tv/event/jerusalem-1999> (geraadpleegd op 12 mei 2018).
- Eurovision Song Contest – Millstreet 1993, <https://eurovision.tv/event/millstreet-1993> (geraadpleegd op 10 mei 2018).
- Eurovision Song Contest – Oslo 1996, <https://eurovision.tv/event/oslo-1996> (geraadpleegd op 10 en 12 mei 2018).

Scripties

- Tobias Südhölter, *The Franco-German relationship - the engine of European integration* (Masterscriptie European Sciences, Universiteit van Twente, Enschede 2014).

Bronnen bijlagen

- Eurovision Song Contest, Birmingham 1998 – full results, <https://eurovision.tv/event/birmingham-1998/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).
- Eurovision Song Contest, Birmingham 1998 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/birmingham-1998/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).
- Eurovision Song Contest, Dublin 1994 – full results, <https://eurovision.tv/event/dublin-1994/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).
- Eurovision Song Contest, Dublin 1994 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/dublin-1994/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).
- Eurovision Song Contest, Dublin 1995 – full results, <https://eurovision.tv/event/dublin-1995/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).
- Eurovision Song Contest, Dublin 1995 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/dublin-1995/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).
- Eurovision Song Contest, Dublin 1997 – full results, <https://eurovision.tv/event/dublin-1997/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).
- Eurovision Song Contest, Jerusalem 1999 – full results, <https://eurovision.tv/event/jerusalem-1999/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).
- Eurovision Song Contest, Jerusalem 1999 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/jerusalem-1999/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).
- Eurovision Song Contest, Millstreet 1993 – full results, <https://eurovision.tv/event/millstreet-1993/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).
- Eurovision Song Contest, Millstreet 1993 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/millstreet-1993/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).
- Eurovision Song Contest, Oslo 1996 – full results, <https://eurovision.tv/event/oslo-1996/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).
- Eurovision Song Contest, Oslo 1996 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/oslo-1996/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).
- Eurovision Song Contest, Dublin 1997 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/dublin-1997/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).

Bijlage 1: alle resultaten

Per land de behaalde resultaten per jaar. De Centraal- en Oost-Europese landen zijn vetgedrukt.

Land	Aantal deelnames	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
België	5	25 ^e (3)		20 ^e (8)	16 ^e (22)		6 ^e (122)	12 ^e (38)
Bosnië-Herzegovina	6	16^e (27)	15^e (39)	19^e (14)	22^e (13)	18 (22)		7^e (86)
Cyprus	7	19 ^e (17)	11 ^e (51)	9 ^e (79)	9 ^e (72)	5 ^e (98)	11 ^e (37)	22 ^e (2)
Denemarken	4	22 ^e (9)		5 ^e (92)		16 ^e (25)		8 ^e (71)
Duitsland	6	18 ^e (18)	3 ^e (128)	23 ^e (1)		18 ^e (22)	7 ^e (86)	3 ^e (140)
Estland	5		24^e (2)		5^e (94)	8^e (82)	12^e (36)	6^e (90)
Finland	4	17 ^e (20)	22 ^e (11)		23 ^e (9)		15 ^e (22)	
Frankrijk	7	4 ^e (121)	7 ^e (74)	4 ^e (94)	19 ^e (18)	7 ^e (95)	24 ^e (3)	19 ^e (14)
Griekenland	6	9 ^e (64)	14 ^e (44)	12 ^e (68)	14 ^e (36)	12 ^e (39)	20 ^e (12)	
Hongarije	4		4^e (122)	22^e (3)		12^e (39)	23^e (4)	
Ierland	7	1 ^e (187)	1 ^e (226)	14 ^e (44)	1 ^e (162)	2 ^e (157)	9 ^e (64)	17 ^e (18)
IJsland	6	13 ^e (42)	12 ^e (49)	15 ^e (31)	13 (51)	20 ^e (18)		2 ^e (146)
Israël	4	24 ^e (4)		8 ^e (81)			1 ^e (172)	5 ^e (93)
Italië	2	12 ^e (45)				4 ^e (114)		
Kroatië	7	15^e (31)	16^e (27)	6^e (91)	4^e (98)	17^e (24)	5^e (131)	4^e (118)
Litouwen	2		25^e (0)					20^e (13)
Luxemburg	1	20 ^e (11)						
Macedonië (V.J.R.)	1						19^e (16)	
Malta	7	8 ^e (69)	5 ^e (97)	10 ^e (76)	10 ^e (68)	9 ^e (66)	3 ^e (165)	15 ^e (32)
Nederland	6	6 ^e (92)	23 ^e (4)		7 ^e (78)	22 ^e (5)	4 ^e (150)	8 ^e (71)
Noorwegen	7	5 ^e (120)	6 ^e (76)	1 ^e (148)	2 ^e (114)	24 ^e (0)	8 ^e (79)	14 ^e (35)
Oostenrijk	6	14 ^e (32)	17 ^e (19)	13 ^e (67)	10 ^e (68)	21 ^e (12)		10 ^e (65)
Polen	6		2^e (166)	18^e (15)	15^e (31)	11^e (54)	17^e (19)	18^e (17)
Portugal	7	10 ^e (60)	8 ^e (73)	21 ^e (5)	6 ^e (92)	24 ^e (0)	12 ^e (36)	21 ^e (12)
Roemenië	2		21^e (14)				22^e (6)	
Rusland	3		9^e (70)	17^e (17)		15^e (33)		
Slovenië	6	22^e (9)		7^e (84)	21^e (16)	10^e (60)	18^e (17)	11^e (50)
Slowakije	3		19^e (15)		18^e (19)		21^e (8)	
Spanje	7	11 ^e (58)	18 ^e (17)	2 ^e (119)	20 ^e (17)	6 ^e (96)	16 ^e (21)	23 ^e (1)
Turkije	6	21 ^e (10)		16 ^e (21)	12 ^e (57)	3 ^e (121)	14 ^e (25)	16 ^e (21)

Verenigd Koninkrijk	7	2 ^e (164)	10 ^e (63)	10 ^e (76)	8 ^e (77)	1 ^e (227)	2 ^e (166)	12 ^e (38)
Zweden	7	7 ^e (89)	13 ^e (48)	3 ^e (100)	3 ^e (100)	14 ^e (36)	10 ^e (53)	1 ^e (163)
Zwitserland	5	3 ^e (148)	19 ^e (15)		16 ^e (22)	22 ^e (5)	25 ^e (0)	

Bron: Eurovision Song Contest, Millstreet 1993 – full results, <https://eurovision.tv/event/millstreet-1993/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018); Eurovision Song Contest, Dublin 1994 – full results, <https://eurovision.tv/event/dublin-1994/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018); Eurovision Song Contest, Dublin 1995 – full results, <https://eurovision.tv/event/dublin-1995/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018); Eurovision Song Contest, Oslo 1996 – full results, <https://eurovision.tv/event/oslo-1996/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018); Eurovision Song Contest, Dublin 1997 – full results, <https://eurovision.tv/event/dublin-1997/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018); Eurovision Song Contest, Birmingham 1998 – full results, <https://eurovision.tv/event/birmingham-1998/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018); Eurovision Song Contest, Jerusalem 1999 – full results, <https://eurovision.tv/event/jerusalem-1999/final/participants> (geraadpleegd op 31 maart 2018).

Tabel 1.1: rangschikking resultaten op gemiddelde plaats en gemiddeld aantal punten 1993-1999

Achter de naam van elk land staat tussen haakjes het aantal deelnames van dat land in de periode 1993-1999. Achter de gemiddelde plaats en het gemiddeld aantal punten staat de rangschikking van dat land gebaseerd op alleen de gemiddelde plaats of het gemiddelde aantal punten. De nieuwe landen uit Centraal- en Oost-Europa staan vetgedrukt.

Top	Gem. plaats	Gem. aantal pnt.
1: Ierland (7)	6,43 (1 ^e)	122,57 (1 ^e)
2: Verenigd Koninkrijk (7)	6,43 (1 ^e)	115,86 (2 ^e)
3: Zweden (7)	7,29 (3 ^e)	84,14 (4 ^e)
4: Malta (7)	8,57 (5 ^e)	81,86 (5 ^e)
5: Israël (4)	9,5 (7 ^e)	87,5 (3 ^e)
6: Noorwegen (7)	8,57 (5 ^e)	81,71 (6 ^e)
7: Italië (2)	8 (4 ^e)	79,5 (7 ^e)
8: Kroatië (7)	9,57 (8^e)	74,29 (8^e)
9: Nederland (6)	11,67 (10 ^e)	66,67 (9 ^e)
10: Estland (5)	11 (9^e)	60,8 (11^e)
11: Duitsland (6)	12 (11 ^e)	65,83 (10 ^e)
12: Frankrijk (7)	12 (11 ^e)	59,86 (12 ^e)
13: Cyprus (7)	12,29 (13 ^e)	50,86 (14 ^e)
14: IJsland (6)	12,5 (14 ^e)	56,17 (13 ^e)
15: Polen (6)	13,5 (16^e)	50,33 (15^e)
16: Denemarken (4)	12,75 (15 ^e)	49,25 (16 ^e)
17: Griekenland (6)	13,5 (16 ^e)	43,83 (18 ^e)
18: Spanje (7)	13,71 (20 ^e)	47 (17 ^e)
19: Turkije (6)	13,67 (18 ^e)	42,5 (20 ^e)
20: Oostenrijk (6)	14,17 (21 ^e)	43,83 (18 ^e)
21: Rusland (3)	13,67 (18^e)	40 (22^e)
22: Portugal (7)	14,57 (22 ^e)	39,71 (23 ^e)
23: Hongarije (4)	15,25 (24^e)	42 (21^e)
24: Slovenië (6)	14,83 (23^e)	39,33 (23^e)
25: België (5)	15,6 (25 ^e)	38,6 (25 ^e)
26: Bosnië-Herzegovina (6)	16,17 (26^e)	33,5 (27^e)
27: Zwitserland (5)	17 (27 ^e)	38 (26 ^e)
28: Macedonië (V.J.R.) (1)	19 (28^e)	16 (28^e)
29: Finland (4)	19,25 (29 ^e)	15,5 (29 ^e)
30: Slowakije (3)	19,33 (30^e)	14 (30^e)
31: Luxemburg (1)	20 (31 ^e)	11 (31 ^e)
32: Roemenië (2)	21,5 (32^e)	10 (32^e)
33: Litouwen (2)	22,5 (33^e)	6,5 (33^e)

Bijlage 2: punten geven aan landen

Deel 1 (België t/m Kroatië):

Krijgen punten van	Geven punten aan	#	België	Bosnië-Herzegovina	Cyprus	Denemarken	Duitsland	Estland	Finland	Frankrijk	Griekenland	Hongarije	Ierland	IJsland	Israël	Kroatië
België		5			6		7	12		9	4	3	17		10	6
Bosnië-Herzegovina		6	2			11	11		3	20		1	3	3		26
Cyprus		7	10			14	8	1	16	9	66	13	4	17	7	17
Denemarken		4	3	8	8		7	6			2	3	14	25	2	
Duitsland		6	17	17	6	8		11	4	8	3	13	17	12	12	18
Estland		5	4	4	8	12	13		24	13	2	8	19	16	1	
Finland		4		1				10			18			12		
Frankrijk		7	13	5	20	19	16	21	3		9	12	29	31	15	11
Griekenland		6	2		70		3		10	12		4			15	14
Hongarije		4		3			7	9	12	13			16	18		7
Ierland		7	5	43	29	17	28	32	20	25	20	24		15	5	26
IJsland		6	8		14	24	3	20	1	6	7		27		12	5
Israël		4	17	9	28	2	24	11	10	33	10	5	6	1		12
Italië		2		6	6	4	4		8	5	5	3	1	1		10
Kroatië		7	18	30	26		21	12	3	15	16		18	19	27	
Litouwen		2			5			2							3	2
Luxemburg		1														
Macedonië (V.J.R.)		1														6
Malta		7	8	40	22	12	18	13	11	15	34	7	35		10	56
Nederland		6	32	16	5	7	13	4	7	15	8	12	28	14	14	13
Noorwegen		7	23	17	38	8	19	17	21	17	25	16	32	38	14	27
Oostenrijk		6	19	23	8	13	5	15		23	10	9	14	8	2	2
Polen		6		25	5	5	25	15	8	17	11	18	7	12		8
Portugal		7	7	1	17	1	1		10	45	9	7	8	20	2	10
Roemenië		2									6				6	
Rusland		3			4		6	8		1	4	6	4	4		7
Slovenië		6	2	27	5		5	4	4	8	15	8	20	5	3	26
Slowakije		3									7					8
Spanje		7	20	14	31	2	8		10	15	26	12	8	5	16	23
Turkije		6	6	19			36	6	5	15	7	6	2	8	1	12
Verenigd Koninkrijk		7	37	22	29	28	21	25	13	41	17	32	30	24	33	52
Zweden		7	27	18	10	35	27	36	21	9		10	36	33	18	
Zwitserland		5	10		6	10	12		8	17	7		11	7	4	2

Deel 2 (Malta t/m Zwitserland):

Krijgen punten van	Geven punten aan															
	#	Malta	Nederland	Noorwegen	Oostenrijk	Polen	Portugal	Rusland	Slovenië	Slowakije	Spanje	Turkije	Verenigd Koninkrijk	Zweden	Zwitserland	
België	5	3	22	7	1	14	8		6	7	26	1	12	2	4	
Bosnië-Herzegovina	6	14	3	7	16	5			10	8	7	36		10	2	
Cyprus	7	14	10	12	2	6	15	7	8	15	26		30	10	11	
Denemarken	4	4		19	12	4	9	10	11		5	6	7	28	1	
Duitsland	6	7	29	4	15	19	32	7	14	7	27	12	14	8	19	
Estland	5	7	10	13	14	25	8		21	8	11		23	27		
Finland	4	2		3								3		10		
Frankrijk	7		8	43	24	25	25	16	14			13	6	16	7	
Griekenland	6	27	6	19	5	9	3	2	2	13	23	2	7	5	2	
Hongarije	4	2	10	10	8	17	1	5			1	3	10	12	4	
Ierland	7	27	38	43	35	29	37	22	31	17	29	33	46	50	45	
IJsland	6	10	14	19	18	11	13	4	11	2	19	10	24	41	3	
Israël	4	23	10	5	7	20	23	8	18		18	8	17	10	10	
Italië	2	7	9		1	8	22	7	10		10	5	3	3	11	
Kroatië	7	52	10	24	8	18	27		39	27	31	27	15	10	9	
Litouwen	2	1														
Luxemburg	1	10							1							
Macedonië (V.J.R.)	1								4	3						
Malta	7		9	23	13	14	12		7	34	30	47	32	20	21	
Nederland	6	16		18	23	12	16		15	6	20	20	18	25	10	
Noorwegen	7	11	26		8	28	25	20	30		17	24	20	34	19	
Oostenrijk	6	12	5	9		6	12	3	5	3	6	12	18	12		
Polen	6	2	9	14	24		10	6	7	6	2	7	12		10	
Portugal	7	3	21	17	6	1		4		2	30	11	11	11	15	
Roemenië	2	6														
Rusland	3		13	14	11	10	2		12				5			
Slovenië	6	8	6		3	6	9	17			3	13	10	10		
Slowakije	3	20				5					2					
Spanje	7	33	6	1	2	12	15	8	7	2		12	8		20	
Turkije	6	27	10	4	7		5	4	3		28		12	6	12	
Verenigd Koninkrijk	7	23	25	21	40	25	50	18	25	10	20	34		40	32	
Zweden	7	22	27	54	39	19	26	6	27	4	7	9	33		23	
Zwitserland	5	13	12	3	6		1		10		8		13	6		

Bron: Eurovision Song Contest, Millstreet 1993 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/millstreet-1993/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018); Eurovision Song Contest, Dublin 1994 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/dublin-1994/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018); Eurovision Song Contest, Dublin 1995 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/dublin-1995/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018); Eurovision Song Contest, Oslo 1996 – votes per country,

<https://eurovision.tv/event/oslo-1996/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018); Eurovision Song Contest, Dublin 1997 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/dublin-1997/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018); Eurovision Song Contest, Birmingham 1998 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/birmingham-1998/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018); Eurovision Song Contest, Jerusalem 1999 – votes per country, <https://eurovision.tv/event/jerusalem-1999/final/scoreboard> (geraadpleegd op 13 mei 2018).

Tabel 2.1: stemgedrag al deelnemende landen 1993-1999

Punten per blok (in %)	West	Noord	Med.	Rest	Oost
België	39,31	26,9	15,85	8,97	8,97
Cyprus	30,3	18,72	31,77	6,16	13,05
Denemarken	35,78	32,33	13,79	6,03	12,07
Duitsland	34,77	16,09	22,13	1,72	25,29
Finland	26,29	20,26	25,86	4,31	23,28
Frankrijk	34,48	9,85	17,49	16,75	21,43
Griekenland	21,55	10,63	39,66	10,63	17,53
Ierland	29,8	31,03	12,32	5,42	21,43
IJsland	26,44	31,03	8,91	11,49	22,13
Israël	34,91	25	21,12	1,73	17,24
Malta	28,32	13,3	26,6	4,19	27,59
Nederland	33,04	27,58	14,38	7,47	17,53
Noorwegen	34,48	23,65	14,53	7,14	20,2
Oostenrijk	39,08	26,44	8,62	1,72	24,14
Portugal	39,41	25,86	17,73	2,96	14,04
Spanje	29,8	18,47	28,82	8,87	14,04
Turkije	31,32	17,53	18,97	7,47	24,71
Verenigd Koninkrijk	27,59	24,14	22,66	7,14	18,47
Zweden	36,7	27,34	10,83	8,13	17
Zwitserland	37,24	22,42	26,55	5,17	8,62
Ideaal	25%	15%	18%	9%	33%

Tabel 2.2: punten van andere blokken (West, Noord, Mediterraan, Rest) aan de nieuwkomende landen 1993-1999

Punten aan C&O	West	Noord	Med.	Rest	Oost
Bosnië-Herzegovina	41	31	57	19	50
Estland	82	68	28	46	66
Hongarije	60	40	6	21	41
Kroatië	133	53	151	38	126
Litouwen	3	0	6	0	4
Macedonië (V.J.R.)	0	0	0	0	13
Polen	80	31	27	42	85
Roemenië	6	0	12	0	0
Rusland	29	18	8	13	43
Slovenië	54	15	41	16	88
Slowakije	0	0	29	0	13
% van totaal aantal pnt.	17,9	18,39	19,07	19,78	22,8

Tabel 2.3: stemgedrag nieuwkomende landen 1993-1999

Punten van C&O	% West	% Noord	% Med.	% Rest	% Oost
Bosnië-Herzegovina	32,18	12,36	22,7	7,18	25,58
Estland	40	27,24	6,9	8,62	17,24
Hongarije	43,53	12,5	19,4	6,9	17,67
Kroatië	34,48	7,88	32,51	2,96	22,17
Polen	41,38	17,82	14,08	2,01	24,71
Rusland	40,81	22,99	16,09	4,02	16,09
Slovenië	38,51	22,7	10,63	1,44	26,72
Slowakije	27,01	3,45	36,78	2,87	29,89
Ideaal	25%	15%	18%	9%	33%

Duitsland wordt bij deze tabel bij het West-blok gerekend i.p.v. bij het Noord-blok.

Tabel 2.4: stemgedrag nieuwkomende landen 1993-1999 na de nieuwe blokindeling

Punten van C&O	% West	% Noord	% Med.	% Rest	% Oost
Bosnië-Herzegovina	32,18	12,36	31,32	7,18	15,81
Estland	40	27,24	11,05	8,62	13,1
Hongarije	43,53	12,5	19,83	6,9	13,79
Kroatië	34,48	7,88	40,89	2,96	13,79
Polen	41,38	25	22,13	2,01	9,48
Rusland	40,81	22,99	16,09	4,02	16,09
Slovenië	38,51	28,73	24,71	1,44	6,61
Slowakije	27,01	8,05	56,9	2,87	5,17
Ideaal	26%	15%	25%	9%	25%